

TEKSTIILI- JA VAATETUSALAN PERUSTUTKINNON OPETUSSUUNNITTELMA

**Vaatetuksen koulutusohjelma
Vaatetusompelija**

**Etelä-Karjalan
ammattiopisto**

Näyttötoimikunta hyväksynyt 1.10. 2009
Ammattiopiston rehtori hyväksynyt 7.10.2009
Voimaantulo 1.8.2009
Näyttötoimikunta hyväksynyt muutokset 22.9.2010
Rehtori hyväksynyt muutokset 28.9.2010

Sisältö

TEKSTIILI- JA VAATETUSALAN PERUSTUTKINNON, VAATETUSALAN PERUSTUTKINNON, VAATETUSOMPELIJAN, TAVOITTEET JA ARVOPERUSTA	4
Tavoitteet	4
Arvoperusta	4
AMMATILLISET TUTKINNON OSAT	5
PAKOLLISET TUTKINNON OSAT	5
Tekstiili- ja vaatetusalan perusosaaminen 10 ov	5
Ompelun perusosaaminen 10 ov	7
Vaateompelu ja asiakaspalvelu 30 ov	9
Ammatillinen projektityö 10 ov	14
VALINNAISET TUTKINNON OSAT	18
Kaavoitus ja sarjonta 10 ov	18
Muotoilu ja valmistus 10 ov	19
Myyntipalvelu 10 ov	21
AMMATTITAITOA TÄYDENTÄVÄT TUTKINNON OSAT, 20 ov	23
PAKOLLISET TUTKINNON OSAT	23
Äidinkieli, suomi 4 ov	23
Äidinkieli, suomi toisena kielenä	24
Toinen kotimainen kieli ruotsi, 1 ov	25
Vieras kieli Englanti, 2 ov	26
Matematiikka, 3 ov	27
Fysiikka ja kemia, 2 ov	28
Yhteiskunta-, yritys- ja työelämä-tieto, 1 ov	29
Liikunta, 1 ov	30
TERVEYSTIETO, 1 OV	30
Taide ja kulttuuri, 1 ov	31
VALINNAISET TUTKINNON OSAT	32
Ympäristötieto, 4 ov	32
Tieto- ja viestintätekniikka, 4 ov	33
Etiikka, 4 ov	34
Kulttuurien tuntemus, 4 ov	35
Psykologia, 4 ov	36
Yritystoiminta, 4 ov	37
Äidinkieli 5, kirjallisten tehtävien ohjaus 1 ov	39
Toinen kotimainen kieli, ruotsi 2, 1 ov	39
Vieras kieli, englanti 3, 1 ov	40
Terveystieto 2, 1 ov	41
Liikunta, 1-4 ov	41
Taide ja kulttuuri 2, 1 ov	42
VAPAASTI VALITTAVAT TUTKINNON OSAT, 10 ov AMMATILLISESSA PERUSKOULUTUKSESSA	42
KAAVIO TUTKINNON MUODOSTUMINEN	44

LUKUSUUNNITELMA

TEKSTIILI- JA VAATETUSALAN PERUSTUTKINTO
 Vaatetuksen koulutusohjelma, pk, vaatetusompelija (120 ov)
 Palveluala, Koulukatu 5, Imatra

TUTKINNON OSAT	1v	2v	3v
AMMATILLISET TUTKINNON OSAT, 90 ov			
<i>Pakolliset tutkinnon osat, 60 ov</i>			
Tekstiili- ja vaatetusalan perusosaaminen 10 ov	10		
Ompelun perusosaaminen 10 ov	10		
Vaateompelu ja asiakaspalvelu 30 ov	7	9	14
Ammatillinen projektityö 10 ov			10
<i>Valinnaiset tutkinnon osat 30 ov</i>			
Kaavoitus ja sarjonta 10 ov	2	5	3
Muotoilu ja valmistus 10 ov	3	5	2
Myyntipalvelu 10 ov		5	5
AMMATTITAITOA TÄYDENTÄVÄT TUTKINNON OSAT, 20 ov			
<i>Pakolliset tutkinnon osat 16 ov</i>			
Äidinkieli, 4 ov	2	1	1
Toinen kotimainen kieli, 1 ov		1	
Vieras kieli, 2 ov	1	1	
Matematiikka, 3 ov	2	1	
Fysiikka ja kemia, 2 ov	1	1	
Yhteiskunta-, yritys- ja työelämätiieto, 1 ov		1	
Liikunta, 1 ov	1		
Terveystieto, 1 ov		1	
Taide ja kulttuuri, 1 ov	1		
<i>Valinnaiset tutkinnon osat 4 ov</i>			
		4	
VAPAASTI VALITTAVAT OPINNOT, 10 ov			
		5	5
Yhteensä	40	40	40

TEKSTIILI- JA VAATETUSALAN PERUSTUTKINNON, VAATETUSALAN PERUSTUTKINNON, VAATETUSOMPELIJAN, TAVOITTEET JA ARVOPERUSTA

TAVOITTEET

Tekstiili- ja vaatetusalan perustutkinnon suorittaneella on laaja-alaiset ammatilliset perusvalmiudet alan eri tehtäviin sekä jatko-opintoihin. Lisäksi hänellä on erikoistuneempi osaaminen ja työelämän edellyttämä ammattitaito yhdellä tutkinnon osa-alueella siten, että tutkinnon suorittanut voi sijoittua työelämään, suoritua alansa vaihtelevista tehtävistä myös muuttuvissa oloissa sekä kehittää ammattitaitoaan läpi elämän.

Tekstiili- ja vaatetusalan perustutkinnon suorittaneella on monipuolinen ammattitaito ja hän kehittää sitä jatkuvasti. Alan ammattilainen on luotettava, laatutietoinen, oma-aloitteinen sekä asiakaspalvelu- ja yhteistyöhenkinen. Hän osaa soveltaa oppimiaan taitoja ja tietoja vaihtelevissa työelämän tilanteissa. Hän pystyy näkemään työnsä osana suurempia tehtäväkokonaisuuksia ja ottamaan työssään huomioon lähialojen ammattilaisten tehtävät.

Tekstiili- ja vaatetusalan ammattilaisella on loogista ajattelu- ja hahmottamiskykyä, hän on kädentaitojen moniosaaja, joka ymmärtää ja osaa muodonhallinnan. Tekstiili- ja vaatetusalalla työskenteleviltä vaaditaan tietotekniikan taitoja, yrittäjämäistä asennetta, markkinoinnin perusteiden hallintaa sekä taitoa toimia vuorovaikutuksessa myös ulkomaisten yhteistyöyritysten kanssa. Vaatetuksen koulutusohjelma, vaatetusompelija, sisustusompelija, modisti, vaatturi

Vaatetusompelija hallitsee sekä teollisen että ateljeetyyppisen vaatteiden suunnittelu- ja valmistusprosessin. Hänellä on valmiudet toimia yrityksissä kaavoituksen, valmistuksen ja viimeistelyksen eri tehtävissä. Hänellä on hyvä materiaalituntemus ja taito valmistaa tuotteita kankaiden lisäksi alan erikoismateriaaleista, kuten esimerkiksi nahasta. Vaatetusompelijan luovuutta ja kädentaitoja tarvitaan myös pukuvuokraamojen, teattereiden sekä esiintyvien taiteilijoiden puvustuksessa. Korjausompelu ja vaatteiden muodistus on myös osa vaatetusompelijan työnkuvaa. Vaatetusompelijan tehtävät edellyttävät jatkuvaa muodin ja trendien seuraamista, uusien materiaalien tuntemusta ja tiedon soveltamista kulloisiinkin työtehtäviin.

Opintoihin sisältyvien asiakaspalvelu- ja yrittäjyysopintojen kautta opiskelija omaksuu liiketaloudellisen ajattelutavan, mikä antaa valmiuksia toimia vaatetusalan kaupan asiakaspalvelussa ja kokemuksen myötä mahdollisuuden toimia itsenäisenä yrittäjänä. Vaatetusalalla toimiva käyttää tietotekniikkaa apuvälineenään ja hyödyntää taitojaan tietojen sähköisessä välityksessä osapuolelta toiselle.

ARVOPERUSTA

Tekstiili- ja vaatetusalaan kuuluu pukeutuminen kiireestä kantapäähän, kuten tekstiilimateriaalien valmistus, niiden jalostaminen neuleiksi ja vaatteiksi, päähineiden, jalkineiden ja muiden asusteiden valmistus sekä niiden huolto, peseminen ja korjaus. Myös ihmisen ympäristön, kodin tai julkisten tilojen ommeltavien sisustuselementtien valmistus kuuluu ns. tevanake -aloihin. Ala on kokenut voimakkaan yleiseurooppalaisen rakennemuutoksen, jonka seurauksena erityisesti vaatetusalan suuret yritykset ovat siirtäneet tuotantoaan halvan työvoiman maihin. Suomeen on jäänyt suurelta osin mallien suunnittelu, kaavoittaminen sekä pienten malli- ja tilausarjojen valmistaminen.

On kestävä kehityksen periaatteiden mukaista hankkia hyvälaatuisia tuotteita ja myös huoltaa ja pestä niitä huolellisesti, jolloin tekstiilihuollon merkitys kasvaa. Erityisesti tällä hetkellä elinkaariajattelu eli tuotteen koko elinkaaren aikaisten ympäristövaikutusten ja kustannusten merkitys korostuu erityisesti tällä hetkellä.

Erilaiset kaupan palvelut, myynti ja asiakaspalvelu, työllistävät yhä enemmän tekstiili- ja vaatetusalan ammattilaisia. Tekstiili- ja vaatetusalan tehtävä on tuottaa tuotteita ja palveluita, jotka tyydyttävät kuluttajien ja muiden asiakkaiden erilaisia tarpeita. Tekstiili- ja vaatetusalan arvopäämääriä ovat tuotteiden käyttökelpoisuus, korkea laatu, terveellisyys ja esteettisyys. Keskeisiä arvoja alalla ovat myös luotettavuus, täsmällisyys, rehellisyys, oman ja muiden ammattitaidon arvostus ja kulttuuriperinteen vaaliminen sekä vastuu henkilöstön työkyvystä, kehittämisestä ja hyvinvoinnista.

Työskentely tekstiili- ja vaatetusalalla perustuu yhteistyöhön monen eri tahon kanssa. Verkostoituminen ja menestyksellinen yhteistyö sekä kotimaassa että kansainvälisesti edellyttävät asiakkaiden ja kanssaihminen kunnioittamista, toisen työn, toimintaympäristön ja ajattelutavan tuntemista ja arvostamista sekä tasa-arvoista ja suvaitsevaa asennetta.

Yrittäjyys tutkinnossa toteutuu ammatillisten tutkinnon osien opetuksen ja työssäoppimisen yhteydessä koko koulutuksen ajan.

Tutkintoon sisältyy 1,5 ov oppilaan ohjausta, josta on erillinen suunnitelma ammattiopiston menettelysuunnitelmissa. Kullekin opiskelijalle laaditaan HOPS, jota tarkennetaan opintojen aikana. Ryhmänohjaaja vastaa HOPS:n päivityksestä yhdessä opiskelijan kanssa. Ammattiopistossa on laadittu erityisopetuksen suunnitelma, jonka mukaan toimitaan erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden kohdalla.

AMMATILLISET TUTKINNON OSAT

PAKOLLISET TUTKINNON OSAT

TEKSTIILI- JA VAATETUSALAN PERUSOSAAMINEN 10 ov

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- suunnitella omaa työtään ja ajankäyttöään työohjeiden, työpiirustusten tai työsuunnitelmien mukaan
- ottaa vastuuta oman työn etenemisestä
- tunnistaa alansa yleisimmät materiaalit ja raaka-aineet sekä niiden rakenteet ja ominaisuudet
- selvittää alansa yleisempien materiaalien ja raaka-aineiden valmistusprosesseja
- ottaa huomioon alansa yleisempien materiaalien hoito-ohjeet
- käyttää alansa yleisimpiä materiaaleja tarkoituksenmukaisuus- ja taloudellisuusnäkökohdat huomioon ottaen
- käyttää alansa yleisimpiä koneita ja laitteita ja tehdä tai järjestää niille päivittäishuollon
- ottaa työskentelyssään huomioon ja noudattaa ergonomian ja työturvallisuuden vaatimuksia
- työskennellä yrityksen laatuvaatimukset huomioon ottaen
- huolehtia työympäristönsä siisteydestä ja viihtyisyydestä
- seurata oman ammattialansa sekä tekstiili- ja vaatetusalan kehitystä
- ylläpitää terveellisiä elintapoja, yhteisönsä ihmissuhteita sekä toiminta- ja työkykyään
- esitellä ja arvioida omaa työtään ja oman työnsä laatua
- noudattaa vaitiolovelvollisuusohjeita.

Opetusmenetelmät

Luento, tekemällä oppiminen itsenäisesti sekä ryhmässä, keskustelut, havainnoiminen, arviointikeskustelut, oppimispäiväkirja, työsäoppiminen

Arviointi

Opetussuunnitelmaperusteisessa koulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla opintokokonaisuuden keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Oman työn suunnittelu ja suunnitelmien tekeminen	suunnittelee ohjattuna työtään, mutta työ saattaa myöhästyä suunnittelusta tai annetusta aikataulusta	suunnittelee työnsä annettujen ohjeiden mukaan ja työ tulee valmiiksi suunnittelussa ajassa	suunnittelee työnsä ja soveltaa suunnitelmaansa tilanteen vaatimusten mukaan ja työ valmistuu joutuisasti
Työn kokonaisuuden hallinta	noudattaa työaikoja ja toimii ohjattuna työohjeiden mukaisesti	noudattaa työaikoja ja annettuja työohjeita	noudattaa työaikoja ja suunnitelmia sekä neuvottelee mahdollisista muutoksista
Taloudellinen ja laadukas toiminta	saavuttaa ohjattuna asetetut laatutavoitteet	toimii asetettujen laatutavoitteet huomioon ottaen	toimii asetettujen laatutavoitteet huomioon ottaen ja kehittää omaa toimintaansa laatutavoitteet huomioon ottaen
Terveellisen ja turvallisen työympäristön suunnittelu ja ylläpitäminen	ottaa oman työnsä suunnittelussa huomioon turvallisuus- ja terveystieteitä sekä ylläpitää työympäristön turvallisuutta ja ergonomisuutta tutuissa tilanteissa	ottaa oman työnsä suunnittelussa huomioon turvallisuus- ja terveystieteitä sekä ylläpitää työympäristön turvallisuutta ja ergonomisuutta	ottaa oman työnsä suunnittelussa itsenäisesti huomioon turvallisuus- ja terveystieteitä sekä osaa soveltaa oppimaansa ylläpitävissäkin tilanteissa
	huolehtii omasta työpisteestään ja sen siisteydestä	huolehtii työympäristön siisteydestä ja viihtyvyydestä	huolehtii aktiivisesti työympäristön siisteydestä ja viihtyvyydestä
Terveellisten elintapojen sekä toiminta- ja työkyvyn ylläpitäminen	ylläpitää ohjattuna toiminta- ja työkykyä työssään	toimii itsenäisesti terveellisten elintapojen sekä toiminta- ja työkyvyn ylläpitämiseksi	osaa itsenäisesti kehittää monipuolisia tapoja terveellisten elintapojen sekä toiminta- ja työkyvyn ylläpitämiseen ja edistämiseen
Ihmissuhteiden ylläpito ja yhteisön tuen hyödyntäminen	hakee tukea muilta työyhteisön jäseniltä ja antaa tukea tarvittaessa	toimii luontevasti vuorovaikutuksessa työyhteisön jäsenien kanssa	edistää aktiivisesti omalla toiminnallaan työyhteisön yhteisöllisyyttä
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta			
Työvälineiden ja koneiden hallinta	käyttää, säätää ja huoltaa keskeisimpiä työvälineitä ja -koneita ohjattuna ja tutuissa työtehtävissä, tarkistaa käyttöohjeista tarvittaessa	käyttää, säätää ja huoltaa keskeisimpiä työvälineitä ja -koneita tutuissa työtehtävissä, hyödyntää käyttöohjeita tarvittaessa	valitsee työhön sopivat työvälineet sekä käyttää ja säätää työvälineitä ja -koneita käyttöohjeiden mukaan vaihtelevissa työtilanteissa sekä huoltaa niitä tarvittaessa
Materiaalien ja raaka-aineiden hallinta	tunnistaa ohjattuna yleisimmät materiaalit ja raaka-aineet sekä niiden pääasialliset käyttökoh-	tunnistaa materiaalit ja ottaa työssään huomioon materiaalien ja raaka-aineiden erilaiset	tunnistaa materiaalit ja raaka-aineet ja ottaa työssään huomioon materiaalien ja raaka-

	teet	ominaisuudet ja käyttökohteet	aineiden erilaiset ominaisuudet ja käyttökohteet, sekä hyödyn- tää niitä tarkoituksenmukaisesti ja taloudellisesti
	hallitsee ohjattuna käyttämiensä materiaalien hoito-ohjeet	hallitsee tärkeimpien materiaalien hoito-ohjeet ja laatii tarvittaessa tuotteiden hoito-ohjeita	tulkitsee ja laatii tuotteiden ja materiaalien hoito-ohjeita
	selvittää ohjattuna yleisimpien materiaalien ja raaka-aineiden valmistusprosesseja	selvittää yleisimpien materiaalien ja raaka-aineiden yleisimmät valmistusprosessit ja niiden vaikutukset lopputulokseen	selvittää itsenäisesti yleisimpien materiaalien ja raaka-aineiden tuotantoprosessit ja ennakoii niiden vaikutukset lopputulokseen
	käyttää, suojaa ja varastoi materiaaleja ja raaka-aineita ohjattuna	käyttää, suojaa ja varastoi materiaaleja ja raaka-aineita	käyttää, suojaa ja varastoi materiaaleja ja raaka-aineita huolellisesti ja taloudellisesti
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta			
Työsuunnitelmien/työohjeiden tulkitseminen	tulkitssee ohjattuna työohjeita	tulkitssee tavallisimpia työohjeita	tulkitssee itsenäisesti ja sujuvasti työohjeita
Toimialan tunteminen	tietää toimialueen tekstiili- ja vaatetusalan yrityksiä	tietää toimialueen tekstiili- ja vaatetusalan yrityksiä, niiden tuotteita ja palveluja	tietää valtakunnallisia ja alueellisia tekstiili- ja vaatetusalan yrityksiä, niiden tuotteita ja palveluja
	tutustuu ohjattuna oman ammattialansa kehityksen historiaan sekä ottaa sen työssään huomioon	tutustuu tekstiili- ja vaatetusalan yleiseen kehityshistoriaan ja oman ammattialansa tyypillisiin piirteisiin sekä ottaa ne työssään huomioon	tutustuu tekstiili- ja vaatetusalan sekä oman alansa kehityshistoriaan ja kehityssuuntiin sekä ottaa ne työssään huomioon
	ottaa tarvittaessa ohjattuna yhteyksiä tekstiili- ja vaatetusalan tyypillisiin yhteistyökumppaneihin	ottaa tarvittaessa yhteyksiä tekstiili- ja vaatetusalan tyypillisiin yhteistyökumppaneihin	ottaa tarvittaessa yhteyksiä tekstiili- ja vaatetusalan erilaisiin yhteistyökumppaneihin sekä tunnistaa alan yritystoiminnan rakenteita
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot			
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	tarvitsee ohjausta arvioidessaan omien työsuoritustensa onnistumista ja kykenee vastaanottamaan palautetta	arvioi työsuoritustensa onnistumista ja kykenee vastaanottamaan palautetta	arvioi työsuoritustensa onnistumista ja perustelee arviointiaan sekä kehittää tarvittaessa työtapojaan
	toimii ohjattuna työskentelyprosessissaan	toimii luontevasti työskentelyprosessissaan	toimii luontevasti ja sujuvasti työskentelyprosessinsa eri vaiheissa
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii yhteistyössä työryhmän jäsenten kanssa	toimii yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja työryhmän aktiivisena jäsenenä	toimii rakentavassa yhteistyössä erilaisten ihmisten kanssa ja työryhmän aktiivisena jäsenenä sekä edistää työryhmän toimintaa
Ammattietiikka	käyttäytyy asiallisesti sekä noudattaa vaitiolovelvollisuusohjeita	käyttäytyy asiallisesti ja hyvien käyttäytymistapojen mukaan sekä noudattaa vaitiolovelvollisuusohjeita	käyttäytyy asiallisesti ja hyvien käyttäytymistapojen sekä tilanteen vaatimusten mukaan sekä noudattaa vaitiolovelvollisuusohjeita
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	asentoituu myönteisesti turvalliseen toimintaan sekä välttää työssään riskejä	vastaa toimintansa turvallisuudesta	vastaa toimintansa turvallisuudesta sekä pyrkii kehittämään turvallisuutta
	noudattaa työstä annettuja turvallisuusohjeita eikä aiheuta vaaraa itselleen tai muille	noudattaa työyhteisön ohjeita ja ottaa työssään huomioon työyhteisön jäsenten ja työympäristön turvallisuuden	noudattaa työyhteisön ohjeita ja ottaa työssään huomioon työyhteisön jäsenet, havaitsee ja tunnistaa toimintaansa liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä
	käyttää ohjattuna suojaimia ja työvälineitä	varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden ennen käyttöönottoa ja käyttää niitä oikein	varmistaa työvälineiden ja materiaalien turvallisuuden ennen käyttöönottoa sekä ilmoittaa virallisista työvälineistä eteenpäin

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa jonkin muun tutkinnon osan yhteydessä, mutta osoitetaan kuitenkin erikseen. Työtä tehdään mahdollisimman laajasti niin, että ammattitaidon voidaan todeta vastaavan ammattitaitovaatimuksia.

Näyttösuunnitelma

Näytetään muun tutkinnon yhteydessä

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan vähintään

- työprosessin hallinta

- oman työn suunnittelu ja suunnitelmien tekeminen
- työn kokonaisuuden hallinta
- taloudellinen ja laadukas toiminta
- terveellisen ja turvallisen työympäristön suunnittelu ja ylläpitäminen
- työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta kokonaan
- työn perustana olevan tiedon hallinta
 - työsuunnitelmien/työohjeiden tulkitseminen
- elinikäisen oppimisen avaintaidot kokonaan.

Näyttöajankohta:

1 - 3 lukuvuoden aikana

Näyttöympäristö:

Oppilaitos ja/tai työssäoppimispaikka

Muu arviointi:

Oppimistehtävät, projektit, aktiivinen osallistuminen opetukseen, itsearviointi

Arvioijat:

Arvioijina toimivat tutkinnon osaa opettaneet opettajat. Ammattiosaamisen näytön arvioijina toimivat työssäoppimissuunnitelmassa nimetyt henkilöt, ammatillisten aineiden opettajat ja työpaikkaohjaajat yhdessä tai erikseen tai oppilaitosnäytössä ammatillisten aineiden opettajat.

OMPELUN PERUSOSAAMINEN 10 ov

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- ottaa huomioon vaatetuksen työprosessin eri vaiheet
- arvioida työkokonaisuuden toteutumista
- tuottaa tuotekuvan
- laatia työsuunnitelmia
- ottaa asiakkaalta perusmitat
- tehdä kaavamerkinnot ja hallitsee kaavasanastoa
- tehdä kaavamuutoksia valmiiseen kaavaan
- tehdä leikkuukaavoja
- tehdä yksittäisleikkuun
- valita materiaaleja, lankoja ja lisätarvikkeita
- valmistaa yksinkertaisia tuotteita
- suunnitella työtään
- ottaa vastuuta työnsä etenemisestä
- valmistaa tuotteen laatutavoitteet huomioon ottaen
- tunnistaa työhön ja työympäristöön liittyvät vaarat ja terveystaitat sekä ennakoita ja suojautua niiltä
- toimia työyhteisön jäsenenä
- ottaa huomioon työympäristön työturvallisuusjärjestelmät.

Opetusmenetelmät

Luento, tekemällä oppiminen itsenäisesti sekä ryhmässä, keskustelut, havainnoiminen, arviointikeskustelut, oppimispäiväkirja, työssäoppiminen

Arviointi

Opetussuunnitelmaperusteisessa koulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla opintokokonaisuuden keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
	Tyydyttävä T1 Opiskelija	Hyvä H2 Opiskelija	Kiitettävä K3 Opiskelija
1. Työprosessin hallinta			
Vaatetuksen työprosessin hallinta	suunnittelee työtään, mutta tarvitsee ohjausta kokonaisuusiennon hallinnassa	suunnittelee työnsä ja etenee sujuvasti työvaiheesta toiseen	suunnittelee itsenäisesti työtään ja etenee sujuvasti työvaiheesta toiseen sekä kehittää työskentelytapojaan
Työn itsearviointi	arvioi oman työnsä onnistumista	arvioi työn kuluessa työnsä ja työskentelynsä onnistumista	arvioi työn kuluessa työskentelyään sekä lopputuloksen onnistumista ja perustelee arviointiaan
Työsuunnitelmien laatiminen	valitsee ohjeista tai kirjoista työtään vastaavia perustyötapojen rakennekuvia, mutta tarvitsee ohjausta valinnoissaan	tulkitsee ja piirtää toteutuskelppoisia tuotteiden rakennekuvia	suunnittelee tuotteiden rakenteita ja piirtää niiden rakennekuvia
	suunnittelee yksinkertaisten tuotteiden työjärjestyksiä tai valitsee sopivan työjärjestyksen	laatii tavallisimpien tuotteiden työjärjestyksiä mallin tai mallivaatteen mukaan	suunnittelee ja laatii itsenäisesti tuotteiden työjärjestyksiä ottaen rakennekuvat huomioon tai

	ohjeista tai kirjoista, tarvitsee ohjausta uusien työjärjestysten laatimisessa		päättelee työjärjestyksen mallista
Taludellinen ja laadukas toiminta	saavuttaa ohjattuna asetetut laatutavoitteet	toimii asetettujen laatutavoitteet huomioon ottaen	toimii asetettujen laatutavoitteet huomioon ottaen ja kehittää omaa toimintaansa laatutavoitteet huomioon ottaen
Terveellisen ja turvallisen työympäristön suunnittelu ja ylläpitäminen	ottaa oman työnsä suunnittelussa huomioon turvallisuus- ja terveystieteitä sekä ylläpitää työympäristön turvallisuutta ja ergonomisuutta tutuissa tilanteissa	ottaa oman työnsä suunnittelussa huomioon turvallisuus- ja terveystieteitä sekä ylläpitää työympäristön turvallisuutta ja ergonomisuutta	ottaa oman työnsä suunnittelussa itsenäisesti huomioon turvallisuus- ja terveystieteitä sekä osaa soveltaa oppimaansa ylläpitävissäkin tilanteissa
	huolehtii omasta työpisteestään ja sen siisteydestä	huolehtii työympäristön siisteydestä ja viihtyvyydestä	huolehtii aktiivisesti työympäristön siisteydestä ja viihtyvyydestä
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta			
Tuotteen kuvaaminen	piirtää tai tuottaa ohjattuna ymmärrettävät mallinmukaiset kuvat tuotteesta ja sen osista	piirtää tai tuottaa mallinmukaiset kuvat tuotteesta ja sen osista	piirtää tai tuottaa mittasuhteita ja muodoiltaan sekä yksityiskohdiltaan sopuisia tuotekuvia sekä käyttää vaihtelevia työvälineitä ja menetelmiä
Mitanotto	ottaa ohjattuna asiakkaan perusmitat	ottaa asiakkaalta perusmitat tarkasti	ottaa asiakkaalta perusmitat tarkasti, johdonmukaisesti ja joutuisasti
Kaavoitus	käyttää oikean kokoista valmiskaavaa, tarvitsee ajoittain ohjausta oikean koon valinnassa	valitsee oikean kokoisen valmiskaavan perusmittojen mukaan	valitsee oikean kaavakoon mitanoton perusteella ja tarkistaa valmiskaavat sekä tekee yksinkertaiset kaavamuutokset
	käyttää kaavoitus- ja mittavälineitä sekä tekee mittauksia riittävällä tarkkuudella, tarvitsee ajoittain ohjausta mittatarkkuuden varmistamisessa	mittaa kaavoituksessa tarvittavat mitat luotettavalla tarkkuudella	mittaa kaavoituksessa tarvittavat mitat ja mittaukset itsenäisesti ja täsmällisesti
	tekee yksinkertaisia mittamuutoksia valmiskaavaan, tarvitsee ohjausta uusissa tilanteissa	tekee yksinkertaisia mitta- ja kuositelumuutoksia valmiskaavaan ja tarkistaa ommeltavien saumojen pituudet	tekee itsenäisesti yksinkertaisia kuositelumuutoksia kaavaan ja tarkistaa kaavanosien muodot ja yhteensopivuuden
	lisää saumanvarat kaavaan ja piirtää kaavoihin tarvittavia kaavamerkintöjä	lisää kaavaan työtapasuunnitelman mukaiset saumanvarat ja tarvittavat kaavamerkinnät	tekee täsmälliset leikkuukaavat ja käyttää työtapojen mukaisia saumanvaroja sekä kaavamerkintöjä
Materiaalien valinta	valitsee ohjattuna tuotteeseen sopivat materiaalit	valitsee tuotteeseen sopivat materiaalit käyttötarkoituksen mukaan	valitsee tuotteeseen tarkoituksenmukaiset materiaalit mallin ja käyttötarkoituksen mukaan sekä osaa perustella valintansa
	valitsee tuotteeseen langat ja lisätarvikkeet saamiensa ohjeiden mukaisesti	valitsee tuotteeseen langat ja lisätarvikkeet mallin mukaan	valitsee tuotteeseen tarkoituksenmukaiset langat ja lisätarvikkeet ja osaa perustella valintansa
Työmenetelmän valinta	valitsee tuotteen tai yksityiskohdan valmistukseen oppimansa helpon perustyötavan, tarvitsee ohjausta uusissa tilanteissa	valitsee tuotteen valmistukseen tarkoituksenmukaiset työtavat	valitsee tuotteiden valmistukseen tarkoituksenmukaiset työtavat itsenäisesti ja osaa perustella valintansa
Leikkaus	tekee ohjattuna yksinkertaisten tuotteiden leikkausuunnitelmia	tekee leikkausuunnitelmia yleisimmille materiaaleille ottaen kaavamerkinnät ja langansuunnat huomioon	tekee itsenäisesti taloudellisia ja tarkoituksenmukaisia leikkausuunnitelmia erilaisille materiaaleille ottaen kaavamerkinnät ja langansuunnat huomioon
	leikkaa ja merkitsee kappaleet valmistusta varten, tarvitsee ohjausta uusissa tilanteissa	leikkaa ja merkitsee kappaleet valmistusta varten omatoimisesti	leikkaa ja merkitsee kappaleet valmistusta varten täsmällisesti laatutavoitteiden mukaan
	siistii leikkuuympäristön leikkuun jälkeen	huolehtii leikkuuympäristön siisteydestä ja työturvallisuudesta	toimii leikkuutilanteissa työturvallisesti ja huolehtii leikkuuympäristön siisteydestä ja jätteiden lajittelusta
Valmistaminen	valmistaa tuotteet ja yksityiskohdat oppimillaan helpoilla perustyötavoilla	valmistaa tuotteet ja yksityiskohdat tarkoituksenmukaisilla perustyötavoilla	valmistaa tuotteet ja yksityiskohdat tarkoituksenmukaisin monipuolisin työtavoin
	ompelee tehtävän mukaisia tuotteita oikeilla työotteilla, tarvitsee ohjausta uusissa työte-	ompelee tehtävän mukaisia tuotteita annetuissa aikatauluissa ja oikeilla työotteilla, tuotteen	ompelee tehtävän mukaisia tuotteita johdonmukaisesti, joutuisasti ja oikeilla työotteilla,

	tävissä, työhön kuluu paljon aikaa, korjattuna tuote saavuttaa laatutavoitteet	laatu täyttää asetetut tavoitteet	työskentelee itsenäisesti sekä ottaa vastuun työn valmistumisesta ajallaan, tuote on laadukas ja lopputulos viimeistelty
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta			
Langan ja neulan valinta	tarkistaa lankapuolasta langan vahvuuden ja varmistaa ohjajalta valintansa sopivuuden	valitsee materiaaliin sopivan langan ja neulan lankojen ja neulojen numerointijärjestelmän mukaan	valitsee materiaaliin sopivan langan ja neulan sekä perustelee valintansa lankojen ja neulojen numerointijärjestelmän mukaan
Materiaalien ominaisuuksien hallinta	hallitsee ohjattuna yleisimpien vaatetusmateriaalien ominaisuuksia	hallitsee yleisimpien vaatetusmateriaalien ominaisuuksia	hallitsee vaatetusmateriaalien ominaisuuksia ja perustelee niiden vaikutuksen valmiin tuotteen ulkonäköön
Laadun hallinta	määrittää ohjattuna työn keskeiset laatu-kriteerit	määrittää työn keskeiset laatu-kriteerit	määrittää työn laatu-kriteerit ja toteuttaa niitä
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot			
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	käyttää ohjattuna ja useiden toistojen jälkeen oppimaansa työskentelyssään	ymmärtää oppimaansa ja käyttää sitä työskennellessään	hyödyntää ja osaa soveltaa oppimaansa sekä hankkii aiheesta aktiivisesti lisätietoa
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	noudattaa annettuja ohjeita eikä aiheuta toiminnallaan vaaraa ja toimii oikein onnettomuus-, vaara- ja uhkatilanteissa	noudattaa työyhteisön ohjeita ja ottaa työssään huomioon työyhteisön muut jäsenet	hallitsee ja tunnistaa työhönsä liittyvät vaarat ja ilmoittaa niistä
	käyttää turvallisesti ohjeiden mukaisia suojaimia, työvälineitä ja työmenetelmiä	varmistaa työvälineiden ja materiaalien työturvallisuuden ennen käyttöönottoa, poistaa ja vie huoltoon vialliset työvälineet	arvioi suojainten, työvälineiden ja työmenetelmien soveltuvuutta kyseiseen työhön
	hyödyntää teknisiä turvallisuusjärjestelmiä ja ottaa ne ohjattuna työssään huomioon	ottaa tutuissa työtilanteissa huomioon tekniset turvallisuusjärjestelmät	ottaa itsenäisesti työssään huomioon tekniset turvallisuusjärjestelmät

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa suunnittelemalla yksinkertaisen tuotteen tai tuotteen osan valitsemalla työtapoja ja tarvikkeita, tekemällä leikkuukaavat ja leikkaamalla tuotteen yksittäisleikkuuna sekä valmistamalla sen viimeistellysti.

Näyttösuunnitelma

Hameen teko

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan vähintään

- työprosessin hallinta
 - oman työn suunnittelu ja suunnitelmien tekeminen
- työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta
 - leikkuu ja valmistus
- työn perustana olevan tiedon hallinta
 - materiaalien ominaisuuksien hallinta
- elinikäisen oppimisen avaintaidot
 - terveys, turvallisuus ja toimintakyky

Näyttöajankohta:

1 - 3 lukuvuoden aikana

Näyttöympäristö:

Oppilaitos ja/tai työssäoppimispaikka

Muu arviointi:

Oppimistehtävät, projektit, itsearviointi. oppimisen arviointi, osaamisenarviointi, aktiivinen osallistuminen opetukseen

Arvioijat:

Arvioijina toimivat tutkinnon osaa opettaneet opettajat. Ammattiosaamisen näytön arvioijina toimivat työssäoppimissuunnitelmassa nimetyt henkilöt, ammatillisten aineiden opettajat ja työpaikkaohjaajat yhdessä tai erikseen tai oppilaitosnäytössä ammatillisten aineiden opettajat.

VAATEOMPELU JA ASIAKASPALVELU 30 ov

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- suunnitella tuotteen ja hyödyntää suunnittelussa erilaisia tietolähteitä
- käyttää suunnittelun perustana pukeutumisen historiaa sekä etikettipukeutumisen vaatimukset

- tunnistaa vartalotyypit ja pukeutumistyyli
- tunnistaa ajankohtaiset trendit ja muutisuuntauksia
- käyttää värejä kuvatessaan tuotteita
- ottaa valmistuksen suunnittelussa huomioon tuotteen käyttötarkoituksen ja kohderyhmän
- tehdä materiaali- ja lisätarvikevalintoja
- laskea materiaalien menekin
- mitanoton sekä mittataulukoiden käytön
- piirtää peruskaavoja ja kuositella
- tehdä yksittäisleikkuun
- sovittaa vaateen ja muotoilla vaatteita tai vaateen osia
- tehdä sovitusmuutokset vaatteeseen ja kaavaan
- palvella asiakasta
- aikatauluttaa työskentelynsä
- valmistaa ja viimeistellä erilaisia naisten ja lasten vaatteita
- tehdä vaatteiden muodistus- ja korjausompelua
- ratkaista työssä eteen tulevia ongelmia
- toimia ammattietiikan mukaisesti
- hyödyntää terveystietoa.

Opetusmenetelmät

Luento, tekemällä oppiminen itsenäisesti sekä ryhmässä, keskustelut, havainnointi, arviointikeskustelut, oppimispäiväkirja, työsaoppiminen

Arviointi

Opetussuunnitelmaperusteisessa koulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla opintokokonaisuuden keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1 Opiskelija	Hyvä H2 Opiskelija	Kiitettävä K3 Opiskelija
Vaateen valmistusprosessin hallinta	tarvitsee usein ohjausta edetäkseen tuotteen valmistusprosessissa	ottaa työskentelyssään huomioon tuotteen koko valmistusprosessin ja etenee johdonmukaisesti	ottaa työskentelyssään huomioon tuotteen koko valmistusprosessin ja pysyy suunnitellussa valmistusaikataulussa, etenee johdonmukaisesti ja itsenäisesti sekä sopii asiakkaan kanssa mahdollisista sovitusajankohdista ajoissa
	arvioi työnsä onnistumista	arvioi työnsä onnistumista työn kuluessa ja selviytyy uusista ja muuttuvista tilanteista omaaloitteisesti	arvioi työnsä onnistumista, perustelee arvioitaan ja arvioi sekä kehittää työskentelytapojaan
Valmistuksen suunnittelu	suunnittelee ohjattuna toteuttamiskelpoisen työjärjestyksen tai noudattaa vastaavanlaisen, aiemmin tehdyn työn työjärjestyksensä	suunnittelee itsenäisesti toimivan työjärjestyksen	suunnittelee itsenäisesti loogisesti etenevän ja tarkoituksenmukaisen työjärjestyksen
	valitsee perustyötavoista käytökelpoiset työtavat ja -menetelmät, tarvitsee ohjausta uusissa tilanteissa	valitsee perustyötavoista työhön ja materiaaleihin sopivat työtavat ja -menetelmät	ottaa työtapojen ja -menetelmien suunnittelussa huomioon tuotteen ja sen materiaalit sekä annetut resurssit
	saavuttaa ohjattuna asetetut laatutavoitteet suunnittelussaan	toimii asetettujen laatutavoitteet huomioon ottaen suunnittelussaan	toimii asetettujen laatutavoitteet huomioon ottaen ottaen huomioon suunnittelussa omat taitonsa ja asiakkaan tai yrityksen laatukriteerit
	määrittää ohjattuna työn valmistusajan	ottaa ajankäytön määrittelyssä kaikki työvaiheet huomioon	määrittelee etukäteen työhön kuluvan ajan
	tekee ohjattuna tuotteen kustannuslaskelman	tekee käyttökelpoisen kustannuslaskelman itsenäisesti	tekee toimivan ja taloudellisen kustannuslaskelman itsenäisesti
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta			
Asiakaspalvelu suunnitteluvaiheessa	ottaa ohjattuna asiakkaan toiveita huomioon	suunnittelee asiakkaan toiveita vastaavia tuotteita	suunnittelee asiakkaan toiveisiin ja pukeutumistyyliin sopivia tuotteita
	luettelee ja kuvailee erilaisia vartalotyyppejä	tunnistaa erilaisia vartalotyyppejä sekä osaa kertoa iän tuomista vaatimuksista	ottaa suunnittelussa huomioon asiakkaan vartalotyypin ja iän
	esittää ohjaajan tuella suunnittelemansa tuotteet kirjallisesti	esittää asiakkaalle joitakin vaihtoehtoja kirjallisesti	esittää asiakkaalle myyvät, kirjalliset suunnitelmat ja erilaiset vaihtoehdot luontevasti sekä keskustelee erilaisista vaihtoehtoista

Tuotteen käyttötarkoituksen huomioon ottaminen	ottaa ohjattuna suunnittelussa huomioon eri käyttötarkoituksiin ja erilaisille kohderyhmille suunniteltujen vaatteiden vaatimuksia	ottaa suunnittelussa huomioon vaateen tulevan käyttötarkoituksen ja käyttöiän, kertoo erilaisille kohderyhmille suunniteltujen vaatteiden vaatimuksia	ottaa suunnittelussa huomioon vaateen käyttötarkoituksen ja kohderyhmän sekä tuotantotavan, kertoo erilaisille kohderyhmille suunniteltujen vaatteiden vaatimukset
Tuotteen kuvallinen ilmaisu	tekee tuotteesta kuvan	tekee tuotteesta selkeän kuvan	kuvaa tuotetta ilmeikkäästi ja myyvästi
	värittää kuvan valmiita, saatavilla olevia värejä käyttäen	käyttää kuvan tulkitsemisessa helpottavaa värytystä	käyttää esitystekniikan suomia mahdollisuuksia tuotteiden kuvaamisessa sekä kuvaa materiaalin tunnistettavasti
Materiaalin valinta, yhdisteleminen ja hankinta	valitsee tarvittavat materiaalit, tarvitsee ohjausta uusissa tilanteissa	valitsee tuotteisiin käyttökelpoisia materiaaleja	tekee tarkoituksenmukaisia ja perusteltuja materiaalivalintoja ja huomioi valintojen vaikutuksen
	yhdistelee materiaaleja sattumanvaraisesti	ottaa materiaaleja yhdistellessään huomioon niiden hoito-ominaisuudet	ottaa materiaaleja yhdistellessään huomioon niiden hoito- ja laatuominaisuudet sekä vaikutuksen valmiin tuotteen hintaan
	laskee materiaalin menekin ohjattuna	laskee materiaalien menekit ja hankkii tarpeellisen määrän materiaalia	laskee materiaalien menekit ja kustannukset ja hankkii materiaalin suunnitellussa aikataulussa tai tarvittaessa opastaa asiakasta hankinnoissa
Työsuunnitelmien laadinta	valitsee perustyötapojen rakennekuvista työtään vastaavat kuvat ohjeista tai kirjoista, tarvitsee ohjausta uusissa tilanteissa	tulkitsee ja piirtää toteutuskelppoisia tuotteiden rakennekuvia	suunnittelee itsenäisesti tarkoituksenmukaisia tuotteiden rakenteita ja piirtää niiden rakennekuvia, huomioi materiaalin asettamat vaatimukset
	suunnittelee yksinkertaisten tuotteiden työjärjestyksiä tai valitsee sopivan työjärjestyksen ohjeista tai kirjoista, tarvitsee ohjausta uusissa tilanteissa	laatii tavallisimpien tuotteiden työjärjestyksiä mallin tai mallivaateen mukaan	suunnittelee ja laatii itsenäisesti tavallisimpien tuotteiden työjärjestyksiä ottaen huomioon rakennekuvat tai päättää työjärjestyksen mallista
Peruskaavojen piirtäminen	mittaa tunnusmitat ja valitsee peruskaavan valintaa varten oikean koon mittataulukosta	ottaa asiakkaalta tarvittavat mitat peruskaavan piirtämistä varten varmistaen mittauskohteita ohjeista	valitsee oikeat mittauskohteet peruskaavan piirtämistä varten ja ottaa mitat asiakkaalta johdonmukaisesti ja sujuvasti sekä ottaa huomioon erilaiset vartalomuodot
	valitsee oikean kokoisen peruskaavan ja kopioi sen kuositelun pohjaksi	piirtää peruskaavoja oppimallaan kaavajärjestelmällä piirtämisohjeiden avulla	piirtää peruskaavoja täsmällisesti oppimallaan kaavajärjestelmällä eri väljyysvaroja soveltaen
	tekee ohjattuna tavallisimmat henkilökohtaiset muutokset kaavoihin	tekee henkilökohtaiset mittamuutokset kaavoihin	muuttaa kaavan henkilökohtaisia mittoja vastaavaksi ja tarkistaa kaavojen mittapitävyyden sekä muodot oikeiksi
Kuositelu	valitsee oikeankokoiset perustai valmiskaavat	käyttää itsenäisesti työpaikan perus- ja valmiskaavoja ja tarkistaa niiden väljyydet	kaavoittaa asiakkaalle mallin mukaiset ja/tai työtapasuunnitelman mukaiset kaavat
	ottaa huomioon mallin ja asiakkaan mittojen vaikutuksen kaavoihin pienimuotoisissa kuositeluissa, tarvitsee ohjausta uusissa tilanteissa	ottaa kuositelussa huomioon mallin ja materiaalin sekä asiakkaan vartalon muotoja	ottaa kuositelussa huomioon mallin ja materiaalin sekä asiakkaan vartalon muodot ja mittasuhteet
	kaavoittaa mallin ohjeen mukaan, tarvitsee ohjausta	kuosittelee mallin mukaiset kaavanosat, joiden oikeellisuuden varmistuttaa ohjaajalla, kaavanosissa voi olla pientä täsmennettävää	soveltaa oppimaansa kuositelutaitoa sekä ehdottaa ja toteuttaa kaavoihin erilaisia mitoitus- ja malliratkaisuja sekä ymmärtää muotojen kolmiulotteisuutta
Leikkuu	lisää sovitukset ohjattuna	lisää sovitukset ohjeen mukaan	määrittää tarvittavat sovitukset tuotteen, materiaalin ja mallin mukaan
	tekee yksittäisleikkuun leikkusuunnitelman	tekee taloudellisen yksittäisleikkuun leikkusuunnitelman ja ottaa materiaalin huomioon asetelussa	tekee taloudellisen ja sujuvasti leikattavan yksittäisleikkuun leikkusuunnitelman ja ottaa huomioon materiaalien vaikutuksen aseteluun ja leikattavuuteen
	leikkaa ja merkitsee kappaleet valmistusta varten ohjeiden mu-	leikkaa ja merkitsee kappaleet valmistusta varten	leikkaa ja merkitsee kappaleet täsmällisesti valmistusta varten

	kaan, tarvitsee ohjausta haastavissa materiaaleissa		ja huolehtii tuotteen tarkoituksenmukaisesta säilytyksestä valmistuksen aikana
	siistii leikkuuympäristön leikkuun jälkeen	huolehtii leikkuuympäristön siisteydestä ja työturvallisuudesta	toimii leikkuutilanteessa työturvallisesti ja huolehtii leikkuuympäristön siisteydestä ja jätteiden lajittelusta
Muotoilu ja sovitukset	muotoilee ohjattuna perusmuotoisen kaavan tai vaateen yksityiskohdan	muotoilee tuotteita tai yksityiskohtia, mutta mallin tulkinnassa tai työskentelytavassa on epävarmuutta	tulkitsi mallin oikein ja muotoilee itsenäisesti ja sujuvasti tuotteita tai yksityiskohtia
	valmistautuu ohjattuna sovitukseen	varaa sovitukseen tärkeimmät työvälineet, sovitusvaate on pääsääntöisesti sovituskunnossa	varaa sovitukseen tarpeelliset työvälineet ja materiaalit sekä huolehtii, että sovitettava vaate on sovituskunnossa ja asiakaspalvelutila on viihtyisä
	sovittaa vaateen ohjattuna	sovittaa vaateen itsenäisesti, mutta hakee varmistusta saavuttaakseen asetetut tavoitteet	sovittaa vaateen luontevasti ja saavuttaa asetetut tavoitteet, sovittaminen on sujuvaa
	havaitsee virheet ja ohjattuna korjaa yksinkertaisen sovitusmuutoksen valmistettavaan vaatteeseen ja kaavaan	havaitsee ja korjaa usein toistuvat sovitusmuutokset valmistettavaan vaatteeseen ja kaavaan pyytäen ohjaajalta varmennuksen muutoksiin	havaitsee ja korjaa sovitusmuutokset valmistettavaan vaatteeseen ja kaavaan sekä ymmärtää vartalon, kaavan ja muodon välisen yhteyden ja sen vaikutuksen istuvuuteen
Valmistus	valmistaa käyttökelpoisia tuotteita perusrakenteita käyttäen	valmistaa laatuksittain täyttäviä tuotteita	valmistaa laadukkaita tuotteita ja erilaisia yksityiskohtia
	valmistaa tuotteen valmiiden/annettujen työohjeiden mukaisesti	etenee melko johdonmukaisesti ja noudattaa valmistusohjetta, mutta työskentelyjärjestyksessä on parannettavaa	valmistaa tuotteen itsenäisesti ja johdonmukaisesti sekä tulkitsee ja tarvittaessa täydentää työohjeita työn vaatimusten ja asiakkaan toivomusten mukaan
	tarvitsee tukea työn valmistamisessa, työhön kuluu runsaasti aikaa	vastaa työn valmistumisesta, mutta voi myöhästyä hieman aikataulusta	ottaa vastuun työstä ja sen valmistumisesta aikataulun mukaisesti
	viimeistelee tuotetta ohjattuna	viimeistelee tuotteen luovutuskuntoon	viimeistelee tuotteen laadukkaasti luovutuskuntoon ja tarvittaessa pakkaa sen tarkoituksenmukaisesti kuljetusta varten
Muodistus ja korjausompelu	suoriutuu peruskorjausompelusta, esimerkiksi hihojen ja lahkeiden lyhennyksistä	suoriutuu korjausompelusta omatoimisesti	tekee korjausompelua järjestelmällisesti ja osaa kertoa asiakkaalle mahdollisesta mallillisesta muutoksesta tai haasteista
	suoriutuu ohjattuna yksinkertaisista muodistustehtävistä	ideoi ja toteuttaa vaatteiden muodistusta, toteutuksessa on kehitettävää	ideoi ja toteuttaa vaatteiden muodistuksia, lopputulos on käyttökelpoinen ja uusi
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta			
Värien käyttäminen	käyttää värejä ohjattuna	käyttää erilaisia värejä ja värien ominaisuuksia esittäessään tuotteita	soveltaa ja käyttää hyväkseen väriyhdistelmiä ja värien ominaisuuksia luodessaan erilaisia värityksiä ja tunnelmia
Pukuhistorian ja pukeutumisetiketin huomioon ottaminen	hyödyntää ohjattuna tietoaan keskeisimpien tyylikausien piirteistä, väreistä ja materiaaleista suunnittelutehtävissä	hyödyntää jonkin verran tietoaan keskeisimpien tyylikausien piirteistä, väreistä ja materiaaleista suunnittelutehtävissä	hyödyntää suunnittelutehtävissä tietoaan pukeutumisen historiasta ja tyylikausista niin, että tunnistaa eri tyylien piirteet, värit ja materiaalit vaatetuksessa
	ottaa ohjattuna huomioon kansallisen pukeutumisetiketin niin, että löytää pukeutumisohjeet erilaisiin tilaisuuksiin	ottaa huomioon kansallisen pukeutumisetiketin niin, että löytää pukeutumisohjeet erilaisiin tilaisuuksiin ja soveltaa pukeutumisetiketin ohjeita vaatetusalan tehtävissä	ottaa huomioon yleiseurooppalaisen pukeutumisetiketin niin, että valitsee kuhunkin tilaisuuteen sopivia vaatteita ja asusteita ympäristön ja kulttuurin mukaan
Trendien ja muodin huomioon ottaminen	kuvailee ohjattuna asiakkaalle kauden trendejä	valitsee erilaisista trendeistä ja muotisuuntauksista eri asiakkaalle ja töihin sopivimmat	hyödyntää ja soveltaa trendienusteiden tietoja sekä muotisuuntausten linjoja erilaisiin käyttötarkoituksiin
	palvelee ohjattuna asiakkaita suomen tai ruotsin kielellä ja tarvittaessa yhdellä vieraalla kielellä	palvelee asiakkaita suomen tai ruotsin kielellä ja tarvittaessa yhdellä vieraalla kielellä	palvelee luontevasti asiakkaita suomen tai ruotsin kielellä ja yhdellä vieraalla kielellä
Lähteiden hyödyntäminen	käyttää suunnittelutehtävissä	käyttää ja kehittää suunnittelu-	etsii monipuolisesta lähdevali-

	tuntemistaan lähteistä löytämiään ideoita	tehtävissä eri lähteistä löytämiään ideoita	koimasta ideoita suunnittelutehtäviin ja yhdistelee ja käyttää ideoita persoonallisella tavalla
Mittataulukoiden ja peruskaavojen hallinta	valitsee oikean koon tunnusmittojen perusteella	määrittää asiakkaalta ottamien mittojen perusteella asiakkaan koon ja vartalotyypin	määrittää asiakkaalta ottamien mittojen perusteella asiakkaan koon ja vartalotyypin ja osaa perustella valintansa
	käyttää mittataulukoita sekä perus- ja valmiskaavoja	piirtää peruskaavan oppimallaan kaavajärjestelmällä, ohjeiden avulla	tekee mittalaskelmat peruskaavan piirtämistä varten ja piirtää peruskaavan oppimallaan kaavajärjestelmällä sekä määrittää väljyysvarat käyttötarkoituksen mukaan
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot			
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	huomaa työssä tai työn etenemisessä ongelman, mutta tarvitsee ohjausta löytääkseen siihen ratkaisun	löytää ratkaisun työssä tai työn etenemisessä havaitsemaansa ongelmaan	ratkaisee työssä tai työn etenemisessä havaitsemansa ongelmat ja tekee sen perusteella johtopäätöksiä kehittääkseen työtään
Vuorovaikutus ja yhteistyö	selviytyy asiakaspalvelutilanteesta epävarmana tai jännittyneenä	keskustelee asiakkaan kanssa selkeästi asiallisuutta tavoitellen	neuvottelee asiakkaan kanssa luontevasti ja selkeästi sekä tekee työtä edistäviä ehdotuksia asiakkaalle
	esittää asiansa ohjaajan tukevana	ottaa asiakkaan huomioon ja luo toimivan asiakaspalvelutilanteen	mukautuu erilaisiin tilanteisiin ja erilaisten asiakkaiden palveluun ja ottaa sovitustilanteessa asiakkaan huomioon, luo asiakkaalle miellyttävän ja luontevan palvelutilanteen
	ottaa ohjattuna huomioon asiakkaan odotuksia	ottaa huomioon asiakkaan odotuksia	ottaa huomioon asiakkaan odotukset ja yksilölliset toiveet
	palvelee asiakasta, mutta tarvitsee siinä ohjausta	palvelee asiakasta asiallisesti	palvelee asiakasta asiantuntevasti ja kunnioittavasti
	varaa tärkeimmät työvälineet mukaan sovitukseen	valmistautuu sovitustilanteeseen mukanaan tarvittavat työvälineet ja huolehtii asiakaspalvelutilojen siisteydestä	valmistautuu sovitustilanteeseen mukanaan sovitukseen työvälineet ja tarvikkeet sekä huolehtii asiakaspalvelutilojen siisteydestä ja viihtyisyydestä
Ammattietiikka	arvioi työn valmistukseen kuluvaan aikaan, tarvitsee ohjausta uusissa työtehtävissä	kertoo asiakkaalle työn todennäköisen valmistumisaikataulun	kertoo asiakkaalle työn realistisen valmistumisaikataulun
	käsittelee erilaisia eettisiä ja esteettisiä tilanteita oman arvoperustansa mukaan	käsittelee ja ratkaisee erilaisia eettisiä ja esteettisiä tilanteita muiden mielipiteitä arvostaen	käsittelee ja ratkaisee omaloitteisesti erilaisia eettisiä ja esteettisiä tilanteita työyhteisön kirjoittamattomien sääntöjen ja ohjeiden mukaan
	tarvitsee ohjausta työskenteläkseen vastuullisesti	työskentelee vastuullisesti kirjoittamattomien sääntöjen ja ohjeiden mukaan	työskentelee tehtyjen sopimusten mukaan ammattietiikkaa noudattaen ja oikeudenmukaisesti
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	ylläpitää ohjattuna toiminta- ja työkykyä työssään	toimii itsenäisesti turvallisten elintapojen sekä toiminta- ja työkyvyn ylläpitämiseksi	kehittää itsenäisesti monipuolisia tapoja terveellisten elintapojen sekä toiminta- ja työkyvyn ylläpitämiseen ja edistämiseen

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa suunnitteleamalla vaateen tai asukokonaisuuden asiakkaan tarpeiden mukaan, kaavoittaa ja sovittaa vaateen asiakkaalle sekä valmistaa ja viimeistelee tuotteen. Hän palvelee asiakasta työn edetessä erilaisissa tilanteissa.

Näyttösuunnitelma

Näytetään tekemällä asiakastyö

Ammattiosaamisen näyttössä osoitetaan vähintään

- työprosessin hallinta
 - vaateen valmistusprosessi
- työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta
 - asiakaspalvelua
 - tuotteen tai yksityiskohdan suunnittelu ja materiaalivalinnat
 - asiakkaalle valmistettavan vaateen leikkaus ja valmistus (vaativampi työ kuin 4.2.1.1 Ompelun perusosaaminen)
- työn perustana olevan tiedon hallinta
 - mittataulukoiden ja peruskaavojen hallinta
- elinikäisen oppimisen avaintaidot

- vuorovaikutus ja yhteistyö
- ammattietiikka.

Näyttöajankohta:

1 - 3 lukuvuoden aikana

Näyttöympäristö:

Oppilaitos ja/tai työssäoppimispaikka

Muu arviointi:

Oppimistehtävät, projektit, aktiivinen osallistuminen opetukseen, itsearviointi

Arvioijat:

Arvioijina toimivat tutkinnon osaa opettaneet opettajat. Ammattiosaamisen näytön arvioijina toimivat työssäoppimissuunnitelmassa nimetyt henkilöt, ammatillisten aineiden opettajat ja työpaikkaohjaajat yhdessä tai erikseen tai oppilaitosnäytössä ammatillisten aineiden opettajat.

AMMATILLINEN PROJEKTITYÖ 10 ov

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- suunnitella mallistoa tai projektityötä
- ottaa huomioon projektina tai tilaustyönä tehtävän työn vaatimukset ja hinnan muodostumisen
- suunnitella työtapoja ja valmistuksen kulkua
- kaavoittaa ja valmistaa mallikappaleen sekä muokata sitä tuotantokelpoiseksi
- kaavoittaa erilaisia vaatteita ja tuotteita sekä tietää sarjonnan periaatteet
- laskea materiaalitarpeen tuotannolliseen työhön
- laatia tarvittaessa sarjaleikkusuunnitelman
- järjestää projektin tuotteiden leikkuun tai ladostaa ja leikata tuotteita sarjaleikkuna
- valmistaa tuotteita pienissä sarjoissa
- työskennellä työryhmän jäsenenä
- viimeistellä tuotteet ja toimittaa ne asiakkaalle
- myydä ja markkinoida sekä hinnoitella tuotteet
- hyödyntää projektissa alan tietoteknisiä sovelluksia
- työskennellä ryhmän jäsenenä ja hallita vuorovaikutustaitoja
- työskennellä turvallisesti ja vastuullisesti noudattaen alansa työterveyteen ja turvallisuuteen liittyvää lainsäädäntöä ja ohjeita
- ehkäistä onnettomuuksia sekä toimia oikein onnettomuus-, vaara- ja uhkatilanteissa
- edistää työyhteisön työhyvinvointia
- toimia yrityksen tai organisaation laatutavoitteet huomioon ottaen
- edistää toiminnallaan yrityksen tai organisaation kustannustehokkuutta ja tuloksellisuutta
- arvioida omia vahvuuksiaan ja mahdollisuuksiaan ammattialansa yrittäjänä
- arvioida mahdollisuuksia tuotteistaa osaamistaan
- arvioida alansa liiketoimintaa ja sen kehittymistä yhteistyössä asiantuntijaverkoston kanssa.

Opetusmenetelmät

Luento, tekemällä oppiminen itsenäisesti sekä ryhmässä, keskustelut, havainnoiminen, arviointikeskustelut, oppimispäiväkirja, työssäoppiminen

Arviointi

Opetussuunnitelmaperusteisessa koulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla opintokokonaisuuden keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1 Opiskelija	Hyvä H2 Opiskelija	Kiitettävä K3 Opiskelija
Projektiosaaminen	kertoo asiakkaalle ohjattuna projektin päätavoitteen	selvittää ohjatusti asiakkaan kanssa projektin tavoitteen	keskustelee itsenäisesti asiakkaan kanssa ja löytää suunnittelutyölle lähtökohdat ja tavoitteet
	noudattaa suunniteltua projektisuunnitelmaa	osallistuu projektin suunnitteluun työryhmän jäsenenä	suunnittelee aktiivisena työryhmän jäsenenä tarkoituksenmukaisen tuotantotavan projektille riippuen tehtävän laajuudesta
Projektin tuotesuunnittelu	suunnittelee ja tuottaa ohjatusti tuotekuvia projektiin	suunnittelee ja tuottaa erilaisia piirroksia ja mallistoluonnoksia	esittää visuaalisesti ymmärrettäviä ja myyviä piirroksia ja mallistoluonnoksia, joissa toteutuu projektin tavoitteet
	valitsee ohjattuna materiaali- vaihtoehtoja ja työtapoja projektin tuotteille	esittää materiaalivaihtoehtoja ja työtapoja projektin tuotteille	suunnittelee, vertailee ja esittää erilaisia vaihtoehtoja tuotteen materiaaleista ja työtavoista
	erottaa laadukkaan ja heikkolaatuisen tuotteen toisistaan	erottaa laadukkaan ja heikkolaatuisen tuotteen toisistaan ja osaa selvittää mistä erot johtu-	suunnittelee erilaisia yksityiskohta- ja valmistusratkaisuja ja perustelee valintoja sekä ottaa

		vat	huomioon niiden vaikutuksen tuotteen laatuun ja hintaan
Ihmissuhteiden ylläpito ja yhteisön tuen hyödyntäminen	hakee tukea muilta työyhteisön jäseniltä	toimii luontevasti vuorovaikutuksessa työyhteisön jäsenten kanssa	edistää aktiivisesti omilla toimillaan työyhteisön yhteisöllisyyttä
Työssä ja työyhteisössä toimiminen	toimii ohjattuna työyhteisön työhyvinvointia edistävasti	toimii työssään työyhteisön työhyvinvointia edistävasti	toimii työssään työyhteisön työhyvinvointia edistävasti ja selvittää yrittäjän mahdollisuuksia edistää sitä
Laadukas ja kestävä kehityksen mukainen toiminta	toimii ohjattuna sovittujen laatu- ja kestävä kehityksen tavoitteiden mukaisesti	toimii yrityksen tai organisaation laatu- ja kestävä kehityksen tavoitteiden mukaisesti	toimii yrityksen tai organisaation laatu- ja kestävä kehityksen tavoitteiden mukaisesti
Kustannustehokas ja tuloksellinen toiminta	toimii ohjattuna kustannustehokkaasti aikaresurssit ja muut käytettävissä olevat resurssit huomioiden	toimii kustannustehokkaasti ja tuloksellisesti aikaresurssit ja muut käytettävissä olevat resurssit huomioiden	toimii oma-aloitteisesti, kustannustehokkaasti ja yrityksen tai organisaation tuloksellisuutta edistävasti aikaresurssit ja muut käytettävissä olevat resurssit huomioiden
	toimii ohjattuna työssään edistämällä asiakassuhteita	toimii työssään edistämällä pysyviä asiakassuhteita	toimii työssään edistämällä toiminnan jatkuvuutta ja pysyviä asiakassuhteita
Yrittäjänä toimimisen mahdollisuuksien arviointi	arvioi ohjattuna oman toiminnan ja työn tekemisen vahvuuksia ja kehittämistarpeita	arvioi oman toiminnan ja työn tekemisen vahvuuksia ja mahdollisuuksia toimia ammatilansa yrittäjänä	arvioi oman toiminnan ja työn tekemisen vahvuuksia ja mahdollisuuksiaan toimia ammatilansa yrittäjänä asettaa yrittäjyytensä kehittämistavoitteita
Osaamisen tuotteistamismahdollisuuksien arviointi		selvittää osaamisensa tuotteistamismahdollisuuksia	arvioi osaamisensa tuotteistamismahdollisuuksia
Ammattialan yritystoiminnan arviointi	selvittää ohjattuna yrityksen tai organisaation tuotteiden vahvuuksia ja kehittämismahdollisuuksia	selvittää yrityksen tai organisaation tuotteiden tai palvelujen vahvuuksia ja kehittämismahdollisuuksia	selvittää yrityksen tai organisaation tuotteiden tai palvelujen vahvuuksia ja kehittämismahdollisuuksia, arvioi alansa liiketoimintaa ja sen kehittymistä yhteistyössä asiantuntijaverkoston kanssa
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta			
Kaavoitus	valitsee oikeankokoiset valmiskaavat luottaen niiden sopivuuteen	käyttää itsenäisesti työpaikan valmiskaavoja ja tarkistaa niiden mittatarkkuuden	kaavoittaa mallinmukaiset kaavat sekä muokkaa kaavaa projektin tarpeisiin tai sarjatyötä varten
	tunnistaa saamansa leikkukaavan kaavamerkinnot	tekee tarkoituksenmukaisen kaavan projektityöhön tai tekee leikkukaavat sarjaleikkua varten	tekee projektityön kaavat täsmällisesti tai tekee sarjaleikkua varten täsmällisen leikkukaavan, jossa kaavamerkinnot ovat kodallaan
	tunnistaa sarjakartan ja osaa kopioida siitä kaavoja	tietää sarjonnan periaatteen niin, että osaa hyödyntää sarjotuja kaavoja	osaa sarjoa yksinkertaisia malleja
Leikkuvälineet	käyttää erilaisia leikkuvälineitä työturvallisuutta noudattaen, tarvitsee ohjausta uusissa työtilanteissa	käyttää tarkoituksenmukaisia leikkuvälineitä työturvallisuustekijöiden mukaisesti	valitsee ja käyttää tarkoituksenmukaisimpia leikkuvälineitä huomioiden työturvallisuusohjeet sekä huoltaa käyttämiään välineitä
	käyttää ohjattuna tavanomaisia työmenetelmiä, välineitä ja materiaaleja hyödyntäen tietotekniikkaa	käyttää tavanomaisia työmenetelmiä, välineitä ja materiaaleja hyödyntäen tietotekniikkaa	käyttää työmenetelmiä, välineitä ja materiaaleja vuorovaikutuksessa työyhteisönsä kanssa hyödyntäen tietotekniikkaa
Leikkuu	osallistuu työryhmän jäsenenä projektityön leikkuun tai sarjaleikkusuunnitelman tekemiseen	järjestää projektityön leikkuun tai tekee käyttökelpoisen sarjaleikkusuunnitelman	järjestää projektin tuotteiden tarkoituksenmukaisen leikkuun tai tekee sarjaleikkusuunnitelman tarkoituksenmukaisella menetelmällä kuten käsin tai atk-ohjelmalla
	osallistuu leikkuuseen työryhmän jäsenenä	leikkaa tuotteita työryhmässä tarkoituksenmukaisilla leikkuvälineillä	leikkaa tuotteita työryhmässä erilaisilla leikkuvälineillä ja koneilla sekä osallistuu aktiivisesti työryhmän työskentelyyn
Valmistus	osallistuu solu- ja sarjatyömuotoiseen valmistukseen tutuissa työvaiheissa	valmistaa tuotteita sarjassa joko yksin tai työryhmän jäsenenä	valmistaa tuotteita sarjassa ja kehittää työskentellessään työn sujuvuutta

	valmistaa tuotteen tai tuotteen osan ohjattuna	valmistaa tuotteen tai tuotteen osan riittävällä laatutasolla	valmistaa tuotteen tai tuotteen osan laadukkaasti laatuksiterit täyttäen
Työtapojen tulkinta	tulkitsi perustyötapoja työohjeista ja/tai tuotteesta ja osaa ohjattuna valmistaa niiden pohjalta tuotteen tai yksityiskohdan	valmistaa tuotteen työohjeiden tai mallikappaleen mukaan	valmistaa joutuisasti tuotteen työohjeiden tai mallikappaleen mukaan
Viimeistely ja toimitus asiakkaalle	viimeistelee ja pakkaa tuotteita, tarvitsee uusissa tilanteissa ohjausta	viimeistelee ja pakkaa tuotteet tarkoituksenmukaisesti kuljetusta varten	viimeistelee tuotteet laadukkaasti ja pakkaa tuotteet niin, etteivät ne vaurioidu kuljetuksessa
	osallistuu ohjattuna tuotteiden toimitukseen asiakkaalle työryhmän jäsenenä	osallistuu tuotteiden toimitukseen asiakkaalle työryhmän jäsenenä	huolehtii että tuotteet toimitetaan asiakkaalle sovitulla tavalla sovitun aikataulun mukaisesti
Markkinointi ja hinnoittelu	osallistuu tuotteiden markkinointiin työryhmän jäsenenä	markkinoi ja myy tuotteita suunnitelman mukaisesti	suunnittelee markkinointia itsenäisesti ja ideoi tuotteille mahdollisia myyntikanavia
	hinnoittelee tuotetta ohjatusti	hinnoittelee tuotteet huomioiden materiaalikustannukset ja työ-kustannuksia	tekee kustannusvaihtoehtoja materiaalien ja erilaisten yksityiskohta- ja valmistusratkaisujen mukaan sekä perustelee hinnoittelunsa
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta			
Tietotekniikan hyödyntäminen	selvittää ohjattuna tietotekniikan ja teknologian kehityksen vaikutuksia omaan alaansa	selvittää ja ymmärtää tietotekniikan ja teknologian kehityksen vaikutukset omaan alaansa	selvittää ja ymmärtää tietotekniikan ja teknologian kehityksen vaikutukset omaan alaansa ja osaa soveltaa uutta tekniikkaa työhönsä
	käyttää internetiä tiedon haussa	käyttää internetiä tiedon haussa ja on lähdekriittinen	hyödyntää internetiä tiedon hankinnassa lähdekriittisesti sekä soveltaa tietoa projektissaan
	käyttää käytettävissä olevaa tietotekniikkaa ja alan sovellusohjelmia, tarvitsee usein ohjausta	käyttää käytettävissä olevaa tietotekniikkaa ja alan sovellusohjelmia	käyttää käytettävissä olevaa tietotekniikkaa ja alan sovelluksia tarkoituksenmukaisesti projektin eri vaiheissa
Tuotteen hinnoittelu	hinnoittelee tuotteen ohjattuna	hinnoittelee työtään ja tuotteen ohjeen mukaan	hinnoittelee työtään ja tuotteen, perustelee hinnoittelun muille sekä antaa asiakkaalle hinta-arvion
Työssä ja työyhteisössä toimiminen	selvittää ohjattuna työtään koskevat työyhteisön säännöt ja tavat toimia	selvittää työtään koskevat työyhteisön säännöt ja tavat toimia	selvittää työyhteisön säännöt ja tavat toimia
Laadukas ja kestävä kehityksen mukainen toiminta	selvittää ohjattuna työtään koskevat laatuvaatimukset	selvittää työtään koskevat laatuvaatimukset	selvittää työtään koskevat laatuvaatimukset ja asettaa neuvottelemalla työyhteisön kanssa työlleen laatuvaatimukset ja toimii niiden mukaisesti
	arvioi ohjattuna kestävä kehityksen mukaisia ympäristöratkaisuja yrityksen tai organisaation kilpailutekijänä	arvioi kestävä kehityksen mukaisia taloudellisia ratkaisuja ja ympäristöratkaisuja yrityksen tai organisaation kilpailutekijänä	arvioi kestävä kehityksen mukaisia sosiaalisia ja taloudellisia ratkaisuja ja ympäristöratkaisuja yrityksen tai organisaation kilpailutekijänä
Kustannustehokas ja tuloksellinen toiminta	laskee ohjattuna oman työpanoksensa osuuden tuotteen tai palvelun kustannuksista	laskee ohjattuna oman työpanoksensa osuuden tuotteen tai palvelun kustannuksista	laskee tuotteen tai palvelun kustannukset ja oman työpanoksensa osuuden niistä
	käyttää työssään ohjattuna tuloksellisen toiminnan tietopohjaa	käyttää työssään tuloksellisen toiminnan tietopohjaa	soveltaa työssään ja työyhteisössään tuloksellisen toiminnan tietopohjaa
Yrittäjänä toimimisen mahdollisuuksien arviointi	hakee tietoa yrittäjyydestä	hakee tietoa yleisistä yrittäjänä toimimisen edellytyksistä	hakee tietoa yleisistä yrittäjänä toimimisen edellytyksistä ja tiedostaa mahdollisuutensa itsenäisenä yrittäjänä
Osaamisen tuotteistamismahdollisuuksien arviointi	selvittää ohjattuna yrityksen tai organisaation toiminta- tai liikeideoita, keskeisiä palveluja ja tuotteita	selvittää yrityksen tai organisaation toiminta- tai liikeideoita, keskeisiä palveluja ja tuotteita, hakee yhteistyössä tietoa tuotteiden tai palveluiden kehittämisen tarpeesta esimerkiksi asiakkaiden tarpeiden, kilpailun, yrityksen tai organisaation osaamisen perusteella	selvittää yrityksen tai organisaation toiminta- tai liikeideoita, keskeisiä palveluja ja tuotteita, hakee itsenäisesti tietoa tuotteiden ja palveluiden kehittämisen tarpeesta esimerkiksi toimintaympäristön muutosten, asiakkaiden tarpeiden, kilpailun, yrityksen tai organisaation osaamisen perusteella
Ammattialan yritystoiminnan arviointi	selvittää ohjattuna ammattialan	selvittää ammattialansa yleisen	selvittää ammattialansa yleisen

viointi	sa tyypillisiä yhteistyökumppaneita	yritystoiminnan rakenteen sekä tyypillisiä yhteistyökumppaneita	yritystoiminnan rakenteen ja kehityssuuntia sekä tyypillisiä yhteistyökumppaneita
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot			
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	tiedostaa ongelman ja ratkaisee sen ohjausta saatuaan	soveltaa aikaisemmin oppimaan asioita ongelman ratkaisussa tai uusissa tilanteissa jonkin verran ohjausta saaden	käyttää aikaisemmin oppimaan asioita ongelman ratkaisussa ja uusissa tilanteissa
	hakee ohjattuna tietoa eri lähteistä	hakee pyydettyä tietoa eri lähteistä	hakee aktiivisesti tietoa eri lähteistä
	tarvitsee ohjausta toimintaansa	toimii melko itsenäisesti	toimii itsenäisesti
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii ohjattuna työyhteisössä	toimii työyhteisössä ja sopeutuu sen pelisääntöihin	sopeutuu luontevasti työyhteisöön ja tukee sen toimintaa
	toimii ohjaajan tuella yhteisössä tiettyjen sidosryhmien kanssa	toimii yhteisössä eri sidosryhmien kanssa	toimii luontevasti yhteisössä eri sidosryhmien kanssa
	ilmaisee itseään toisinaan epäselvästi	ilmaisee itseään ymmärrettävästi	ilmaisee itseään ymmärrettävästi ja selkeästi
	noudattaa vuorovaikutustilanteisiin annettuja ohjeita toimiesaan omassa oppimis- tai työyhteisössään	toimii tilanteen vaatimalla tavalla oman oppimis- tai työyhteisönsä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	ilmaisee selkeästi kantansa ja tuo rakentavasti esille erilaisia näkökantoja
	tekee vastuullaan olevat tehtävät, mutta tarvitsee ajoittain ohjausta	tekee vastuullaan olevat työt huolellisesti	toimii vastuullisesti, yhteistyökkyisesti ja tasavertaisesti erilaisten ihmisten kanssa ja työryhmän jäsenenä
	toimii erilaisten ihmisten kanssa työyhteisössä ja ryhmässä ja pyytää tarvittaessa apua muilta	toimii erilaisten ihmisten kanssa työyhteisössä ja ryhmässä	tukee ja auttaa muita sekä ottaa työssään huomioon seuraavan työvaiheen ja työntekijän
Terveys, turvallisuus ja toimintakyky	käyttää työvälineitä työturvallisesti, tarvitsee usein ohjausta	käyttää tarkoituksenmukaisia työvälineitä työturvallisuustekijöiden mukaisesti	käyttää tarkoituksenmukaisimpia työvälineitä työturvallisuusohjeita noudattaen ja edistää työturvallisuutta huolehtimalla ympäristön siisteydestä oma-aloitteisesti
	suhtautuu myönteisesti turvalliseen toimintaan sekä välttää riskejä työssään	vastaa itsenäisesti toimintansa turvallisuudesta	kehittää itsenäisesti toimintansa turvallisuutta
	ottaa työssään huomioon velvollisuutensa noudattaa työturvallisuutta ja tietää oman alansa tärkeimmät työturvallisuusmääräykset	tiedostaa oman paikkansa työpaikan työsuojeluorganisaatiossa ja pyrkii työskentelyssään noudattamaan työsuojeluohjeita ja -määräyksiä	tiedostaa oman paikkansa ja vastuunsa työpaikan työsuojeluorganisaatiossa ja toimii työskennellessään työsuojeluohjeiden ja -määräysten mukaisesti

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa osallistumalla projektityönä toteutettavan hankkeen suunnitteluun, kaavoitukseen, leikkuuseen ja valmistukseen sekä näin syntyneiden tuotteiden myyntiin ja markkinointiin toimien yhteistyössä erilaisten sidosryhmien kanssa.

Näyttösuunnitelma

Opinnäyte

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan vähintään

- työprosessin hallinta
 - kustannustehokas ja tuloksellinen toiminta
- työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta
 - kaavoitus
 - leikkuu
 - valmistus
 - viimeistely
- työn perustana olevan tiedon hallinta
 - tuotteen hinnoittelu
 - laadukas ja kestävä kehityksen mukainen toiminta
 - toimiminen työssä ja työyhteisössä
- elinikäisen oppimisen avaintaidot
 - vuorovaikutus ja yhteistyö.

Näyttöajankohta:

1 - 3 lukuvuoden aikana

Näyttöympäristö:

Oppilaitos ja /tai työssäoppimispaikka

Muu arviointi:

Oppimistehtävät, projektit, aktiivinen osallistuminen opetukseen, itsearviointi.

Arvioijat:

Arvioijina toimivat tutkinnon osaa opettaneet opettajat. Ammattiosaamisen näytön arvioijina toimivat työssäoppimissuunnitelmassa nimetyt henkilöt, ammatillisten aineiden opettajat ja työpaikkaohjaajat yhdessä tai erikseen tai oppilaitosnäytössä ammatillisten aineiden opettajat.

VALINNAISET TUTKINNON OSAT**KAAVOITUS JA SARJONTA 10 ov****Ammattitaitovaatimukset**

Opiskelija osaa (pakollisten osien kaavaosaamisen lisäksi tai syventäen)

- ottaa mitat asiakkaalta
- tehdä laskelmat peruskaavan piirtämistä varten
- piirtää peruskaavoja eri käyttötarkoituksiin erilaisin väljyysvaroin
- piirtää peruskaavan varastosuurusmitoilla tai henkilökohtaisilla mitoilla
- muokata peruskaavaa toiseen käyttötarkoitukseen
- kuositella monentyyppisiä malleja eri käyttötarkoituksiin
- kuositella vaatteita erilaisille vartalotyypeille
- nähdä vaateen mittasuhteet ja yksityiskohtien paikat
- muokata aiemmasta kuosittelusta uuden mallin/tuotteen
- hyödyntää sovitusta kaavan muokkaamiseen
- sarjoo kaavaa eri kokoihin
- hyödyntää työtehtävissään alan tietotekniikkaa.

Opetusmenetelmät

Luento, tekemällä oppiminen itsenäisesti sekä ryhmässä, keskustelut, havainnoiminen, arviointikeskustelut, oppimispäiväkirja, työssäoppiminen

Arviointi

Opetussuunnitelmaperusteisessa koulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla opintokokonaisuuden keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1 Opiskelija	Hyvä H2 Opiskelija	Kiitettävä K3 Opiskelija
Kaavoituksen prosessin hallinta	hallitsee ohjattuna kaavanvalmistuksen eri vaiheet (peruskaava, kuositelu, leikkuukaava)	etenee tuotteen kaavoituksen prosessissa oppimassaan järjestyksessä, tarvitsee uusissa tilanteissa ohjausta	suunnittelee ja etenee tuotteen kaavoitusprosessissa johdonmukaisesti ja pitkäjänteisesti
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta			
Peruskaavan piirtäminen	piirtää erilaisia peruskaavoja ohjattuna	piirtää erilaisia peruskaavoja ohjeen mukaan	piirtää erilaisia peruskaavoja täsmällisesti oppimallaan kaavajärjestelmällä
	tekee peruskaavaan perusmuutoksia asiakkaan mittojen pohjalta, tarvitsee ohjausta uusissa tilanteissa	muokkaa peruskaavaa asiakkaan vartalon mukaiseksi	muuttaa peruskaavaa asiakkaan vartalon ja kaavan käyttötarkoituksen mukaisesti
Kuosittelu	kuosittelee peruskaavoista erilaisia malleja ohjattuna	kuosittelee peruskaavoista erilaisia malleja	kuosittelee peruskaavoista mallinmukaisia vaatteita erityyppisille vartaloille
	ottaa kuosittelussa huomioon vaateen valmistustavan	ottaa kuosittelussa huomioon vaateen käyttötarkoituksen ja valmistustavat	ottaa kuosittelussa huomioon vaateen käyttötarkoituksen, materiaalin käyttäytymisen ja valmistustavat
	muuttaa ohjattuna kaavaa sovituserojesien mukaan	muuttaa kaavaa sovituserojesien mukaan, varmistaa muutoksen tekemisen ohjaajalta	muuttaa kaavaa asiakkaan mittojen ja muodon mukaan sekä ottaa huomioon asiakkaan toiveet
Sarjonta	hallitsee sarjonnan periaatteen	sarjoo ohjattuna yksinkertaisia kaavoja käsin ja/tai koneella	sarjoo helpon tuotteen kaavoja käsin ja/tai koneella varmistaen muutoksen ohjaajalta
Kaavaohjelmat (jos käytettävissä)	tuntee alan kaavaohjelmaa ja osaa laatia sillä yksinkertaisen leikkuusuunnitelman	käyttää tietotekniikkaa ohjattuna kuosittelussa, sarjonnassa ja leikkuusuunnitelman laatimisessa	hyödyntää tietotekniikkaa ja alan kaavaohjelmaa kaavan piirtämisessä, kuosittelussa, sarjonnassa ja leikkuusuunnitelman laatimisessa
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta			

Peruskaavan laskelmat	ottaa asiakkaalta työssä tarvittavat mitat	ottaa asiakkaalta tarvittavat mitat ja analysoi asiakkaan vartaloa ja ottaa sen perusteella tarvittaessa tarkistusmittoja	tekee asiakkaasta vartaloanalyysin ja ottaa sen perusteella tarvittavat mitat ja tarkistusmitat huolellisesti
	tekee mittalaskelmat mittataulukon mittojen mukaan, tarkistaa laskelmat ohjaajalla	tekee mittalaskelmat ohjeen mukaan ottaen asiakkaan vartalo huomioon	tekee mittalaskelmat peruskaavan piirtämistä varten ottaen asiakkaan vartalonmuodot ja mittasuhteet huomioon
	tuntee mitoitussjärjestelmää	tuntee mitoitussjärjestelmää ja osaa määrittää asiakkaan vartalotyypin	tuntee mitoitussjärjestelmää ja käyttää erilaisia mittataulukkoita asiakkaan vartalotyypin mukaisesti
Kuosittelu	hyödyntää saamaansa kuositte- luohjetta ohjattuna	käyttää hyödykseen saamiaan kuositte- luohjeita	etsii ja hyödyntää erilaista kaa- voitusmateriaalia
Sarjonta	käyttää sarjontataulukkoita ohjat- tuna	käyttää sarjontataulukkoita sar- jonnassa	käyttää sarjontataulukkoita sar- jonnassa ja tietää miten taulu- kon arvot saadaan
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot			
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	hankkii tietoa kaavoittamisesta ohjattuna	hankkii tietoa kaavoittamisesta saamansa ohjeen mukaan	hankkii tietoa kaavoituksesta oma-aloitteisesti
	tarvitsee ohjausta useimmissa kuositte- lutehtävissä	kuosittelee itsenäisesti ohjeen mukaan varmistaen eri vaiheita ohjaajalta	kuosittelee itsenäisesti sovelta- en saamaansa ja hankkimaan- sa ohjeistusta
	arvioi kaavoituksensa onnistu- mista yhdessä ohjaajan kanssa	arvioi kaavoituksensa onnistu- mista sekä hakee palautetta ja toimii palautteen mukaisesti seuraavassa kaavoitustehtä- vässä	arvioi kaavoitusprosessiaan ja kehittää toimintaansa omien havaintojensa ja saamansa pa- lautteen pohjalta

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa piirtämällä peruskaavoja tekemiensä laskelmien pohjalta ja kuosittelemalla niiden pohjalta vaatteita. Hän sovittaa vaatetta ja sen pohjalta tekee tarvittavat kaavamuutokset kuositteeluun. Hän valmistaa mallikappaleen tarkistaakseen kuositte-
lun onnistumisen ja sarjoo tarvittaessa kaavan eri kokoon.

Näyttösuunnitelma

Piirtää peruskaavan ja sarjoo sen eri kokoon

Ammattiosaamisen näyttössä osoitetaan vähintään

- työprosessin hallinta
 - kaavoituksen prosessi
- työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta
 - peruskaavan piirtäminen
 - kuositte-
lu
- työn perustana olevan tiedon hallinta
 - peruskaavan laskelmat
 - kuositte-
lu
- elinikäisen oppimisen avaintaidot
 - oppiminen ja ongelmanratkaisu.

Näyttöajankohta:

1 - 3 lukuvuoden aikana

Näyttöympäristö:

Oppilaitos ja/tai työssäoppimispaikka

Muu arviointi:

Oppimistehtävät, projektit, aktiivinen osallistuminen opetukseen, itsearviointi.

Arvioijat:

Arvioijina toimivat tutkinnon osaa opettaneet opettajat. Ammattiosaamisen näytön arvioijina toimivat työssäoppimissuunnitelmassa nimetyt henkilöt, ammatillisten aineiden opettajat ja työpaikkaohjaajat yhdessä tai erikseen tai oppilaitosnäytössä ammatillisten aineiden opettajat.

MUOTOILU JA VALMISTUS 10 ov

Ammattitaitovaatimukset

Opiskelija osaa

- ottaa työskentelyssään huomioon muotoilemalla tehtävän tuotteen valmistusprosessin
- tehdä muotoilukokeiluja eri materiaaleista ja tuntea materiaalien muotoutuvuusominaisuuksia
- hyödyntää muotoprässäyksen ja höyryn vaikutuksia tuotteen lopullisen muodon hakemisessa

- muotoilla tuotteen osia esimerkiksi nukella tai tuella ja tehdä muotoiluista leikkuukaavoja sekä valmistaa niiden avulla tuotteen
- muotoilla tuotteita tai niiden osia suoraan käytettävästä materiaalista ja valmistaa näin tuotteita ainakin osittain ilman kaavaa
- arvioida omaa osaamistaan.

Opetusmenetelmät

Luento, tekemällä oppiminen itsenäisesti sekä ryhmässä, keskustelut, havainnoiminen, arviointikeskustelut, oppimispäiväkirja, työsaoppiminen

Arviointi

Opetussuunnitelmaperusteisessa koulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla opintokokonaisuuden keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1 Opiskelija	Hyvä H2 Opiskelija	Kiitettävä K3 Opiskelija
Muotoilun työprosessin hallinta	suunnittelee ohjattuna muotoiltavan tuotteen työn kulkua	suunnittelee muotoiltavan tuotteen työn kulkua omatoimisesti ja etenee työvaiheesta toiseen	suunnittelee muotoiltavan tuotteen työn kulun ja soviittaa työnsä työympäristön muuhun toimintaan niin että työ etenee sujuvasti työvaiheesta toiseen
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta			
Materiaalien muotoutumisen hallinta	tekee ohjatusti muotoilukokeiluja eri materiaaleista	tekee muotoilukokeiluja omatoimisesti	tekee muotoilukokeiluja monipuolisesti ja yhdistää materiaaleja toisiinsa ottaen huomioon niiden muotoutuvuuden
Muotoilun ja kaavoituksen hallinta	muotoilee tuotteita tai niiden osia ohjatusti	muotoilee tuotteita tai niiden osia sujuvasti toistuvissa työtilanteissa	muotoilee tuotteita tai niiden osia soveltaen taitoaan myös uusissa työtilanteissa
	tekee muotoilusta leikkuukaavat ja valmistaa tuotteen kaavoilla ohjatusti	tekee muotoilusta leikkuukaavat ja valmistaa tuotteen kaavoilla omatoimisesti ja sujuvasti	yhdistää erilaisia muotoilutapoja ja valitsee työtapoja perustellusti
Käytettävästä materiaalista muotoilemisen hallinta	muotoilee tuotteita tai niiden osia suoraan käytettävästä materiaalista ohjattuna	muotoilee tuotteita tai niiden osia suoraan käytettävästä materiaalista	muotoilee sujuvasti erilaisia muotoilutapoja käyttäen tuotteita tai niiden osia suoraan käytettävästä materiaalista
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta			
Materiaalien muotoutuvuusominaisuuksien tunteminen	tunnistaa ohjatusti materiaalien muotoutuvuusominaisuuksia	tuntee kuiduista ja kankaan rakenteesta johtuvia muotoutuvuusominaisuuksia	valitsee tuotteisiin muotoutuvuudeltaan sopivia materiaaleja
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot			
Oppiminen ja ongelmanratkaisu	arvioi oppimistaan valmiiden kriteereiden perusteella	arvioi oppimistaan omin sanoin	arvioi oppimistaan ja etsii uusia toimintatapoja oppimisen helpottamiseksi

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija tai tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa tekemällä muotoilukokeiluja ja valmistamalla ainakin osittain muotoillun tuotteen.

Näyttösuunnitelma

Opinnäyte

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan vähintään

- työprosessin hallinta
 - muotoilun työprosessin hallinta
- työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta
 - muotoilun ja kaavoituksen hallinta tai käytettävästä materiaalista muotoilemisen hallinta
- työn perustana olevan tiedon hallinta
 - materiaalien muotoutumisominaisuuksien tunteminen
- elinikäisen oppimisen avaintaidot
 - oppiminen ja ongelmanratkaisu.

Näyttöajankohta:

1 - 3 lukuvuoden aikana

Näyttöympäristö:

Oppilaitos ja/tai työssäoppimispaikka

Muu arviointi:

Oppimistehtävät, projektit, itsenäinen opiskelu aktiivinen osallistuminen opetukseen, itsearviointi.

Arvioijat:

Arvioijina toimivat tutkinnon osaa opettaneet opettajat. Ammattiosaamisen näytön arvioijina toimivat työssäoppimissuunnitelmassa nimetyt henkilöt, ammatillisten aineiden opettajat ja työpaikkaohjaajat yhdessä tai erikseen tai oppilaitosnäytössä ammatillisten aineiden opettajat.

MYyntIPALVELU 10 OV**Ammattitaitovaatimukset**

Opiskelija osaa

- yrityksen tuotetietoutta
- määritellä asiakkaan varalotyypin ja koon tai sisustustekstiilin koon ja muodon
- esitellä asiakkaalle tämän tyyliin sopivia vaatteita, asusteita, asukokonaisuuksia tai sisustustekstiilejä
- valita tilanteeseen ja käyttötarkoitukseen sopivan asun, asusteita, asukokonaisuuden tai sisustustekstiilejä
- tehdä myyntityöhön kuuluvia aputehtäviä
- palvella asiakkaita
- tehdä somistuksia tai esillepanoja
- käyttäytyä kohteliaasti
- toimia työryhmän jäsenenä.

Opetusmenetelmät

Luento, tekemällä oppiminen itsenäisesti sekä ryhmässä, keskustelut, havainnointi, arviointikeskustelut, oppimispäiväkirja, työssäoppiminen

Arviointi

Opetussuunnitelmaperusteisessa koulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla opintokokonaisuuden keskeinen sisältö.

ARVIOINNIN KOHDE	ARVIOINTIKRITEERIT		
1. Työprosessin hallinta	Tyydyttävä T1 Opiskelija	Hyvä H2 Opiskelija	Kiitettävä K3 Opiskelija
Myyntityön aputehtävien hallinta (esim. hyllytys, hälyttäminen, siivous, järjestäminen)	tekee annetut tehtävät ohjattuna	tekee annetut tehtävät itsenäisesti	tekee annetut tehtävät itsenäisesti ja joutuisasti
Asiakaspalvelu	palvelee ohjattuna asiakasta kohteliaasti	keskeyttää muun työn asiakaspalvelutilanteen takia ja palvelee asiakasta kohteliaasti	palvelee asiakasta aktiivisesti, vuorovaikutteisesti ja hienotunteisesti
Koon määrittäminen	kysyy asiakkaan koon, tai asiakas sovittaa useita kokoja	löytää asiakkaalle sopivan kysymällä koon, mittaamalla tai sovittamalla vierekkäisiä kokoja	arvioi asiakkaan koon ja/tai varalotyypin oikein
	etsii tai kysyy apua löytääkseen asiakkaan tarvitseman koon	löytää asiakkaan tarvitseman koon itsenäisesti	antaa nopeasti oikean kokoisin tuotteen asiakkaalle
2. Työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta			
Somistus tai esillepano	tekee annettujen ohjeiden mukaan somistuksia ja/tai esillepanoja tai kysyy neuvoa	tekee itsenäisesti hyviä esillepanoja ja/tai somistuksia	tekee itsenäisesti ja joutuisasti esillepanoja ja/tai somistuksia
3. Työn perustana olevan tiedon hallinta			
Tuotetietouden hallinta (esim. materiaalit, tuoteselosteet, myytävät tuotteet ja tuotemerkit ja tuotteiden kokomerkinnot)	löytää vaadittavan tiedon kysymällä tai etsimällä, uusissa tilanteissa vaatii ohjausta	löytää itsenäisesti tuotetiedon ja tunnistaa symbolit sekä osaa selvittää tuotetietoa asiakkaalle	löytää itsenäisesti ja joutuisasti tuotetiedon ja tunnistaa symbolit sekä osaa luontevasti selvittää tuotetiedon asiakkaalle
Tyylin tulkinta	yhdistää samantyyllisiä tuotteita mallin mukaan	esittelee tai yhdistää asiakasta miellyttäviä tuotteita	yhdistää asiakkaan tyyliin sopivia kokonaisuuksia joutuisasti
Tilanteen ja käyttötarkoituksen tuntemus	tarvitsee ohjausta tilanteen ja käyttötarkoituksen määrittämisessä asiakkaan tarpeisiin	tietää tai/ja soveltaa tietoa tilanteen ja käyttötarkoituksen tuntemuksessa asiakkaan tarpeisiin	soveltaa tarkoituksenmukaisesti tietoa tilanteen ja käyttötarkoituksen tuntemuksessa asiakkaan tarpeisiin
4. Elinikäisen oppimisen avaintaidot			
Vuorovaikutus ja yhteistyö	toimii työryhmän jäsenenä	toimii työryhmän jäsenenä ottaen muut jäsenet huomioon	osaa työskennellä vastuullisesti sekä ryhmässä että itsenäisesti
Ammattietiikka	käyttäytyy asiallisesti ja noudattaa työaikoja	käyttäytyy asiallisesti ja hyvien käyttäytymistapojen mukaan sekä noudattaa työaikoja	käyttäytyy asiallisesti ja hyvien käyttäytymistapojen ja tilanteen mukaan sekä noudattaa työaikoja ja osaa sopia poikkeamista

Ammattitaidon osoittamistavat

Opiskelija osoittaa ammattitaitonsa asiakaspalvelutilanteessa, esimerkiksi valitsemalla asiakkaalle tuotteita tai asukokonaisuuksia. Hän tekee myymälässä somistuksia ja/tai esillepanoja sekä hyllytystä, järjestelyä ja siivousta.

Näyttösuunnitelma

Ammattiosaamisen näytössä osoitetaan vähintään

- työprosessin hallinta
 - myyntityön aputehtävät
 - asiakaspalvelu
- työmenetelmien, -välineiden ja materiaalin hallinta
 - somistus tai esillepano
- työn perustana olevan tiedon hallinta
 - tuotetietouden hallinta
- elinikäisen oppimisen avaintaidot
 - vuorovaikutus ja yhteistyö
 - ammattietiikka.

Näyttöajankohta:

1 - 3 lukuvuoden aikana

Näyttöympäristö:

Oppilaitos ja/tai työssäoppimispaikka

Muu arviointi:

Oppimistehtävät, projektit, aktiivinen osallistuminen opetukseen, itsearviointi.

Arvioijat:

Arvioijina toimivat tutkinnon osaa opettaneet opettajat. Ammattiosaamisen näytön arvioijina toimivat työssäoppimissuunnitelmassa nimetyt henkilöt, ammatillisten aineiden opettajat ja työpaikkaohjaajat yhdessä tai erikseen tai oppilaitosnäytössä ammatillisten aineiden opettajat.

Ammatillisiin tutkinnon osiin sisältyvä opinnäyte

Ammattitaitoa osoittava opinnäyte sisältyy ammatilliseen peruskoulutukseen. Opiskelija suunnittelee ja tekee omaa osaamistaan kokoavan opinnäytteen, joka voi olla esimerkiksi tuote, työnäyte, portfolio tai esitys. Opiskelija tunnistaa keskeiset ammatilliset vahvuutensa ja kehittää opinnäytettä tehdessään luovuuttaan, innovatiivisuuttaan sekä edistää ammatillista kasvuaan. Hän esittelee ja arvioi opinnäytteensä sekä sen suunnittelun ja toteutuksen. Opiskelija edistää opinnäytteellä omaa työllistymistään. Tutkinnon osia opettaneet opettajat arvioivat opinnäytteen osana ammatillisia opintoja. Opinnäytteestä merkitään päättötodistukseen laajuus ja nimi.

AMMATTITAITOA TÄYDENTÄVÄT TUTKINNON OSAT, 20 ov

PAKOLLISET TUTKINNON OSAT

ÄIDINKIELI, SUOMI 4 ov

Tavoitteet

Opiskelija

Äidinkieli 1, 1ov Tiedonhankinta

- ymmärtää tekstiili- ja vaatetusalaan liittyvien tekstien keskeiset käsitteet, olennaisen sisällön ja tarkoituksen
- hankkii eri tavoilla tietoa eri lähteistä sekä välittää sitä suullisesti ja kirjallisesti
- hyödyntää tekstiili- ja vaatetusalan ammattilehtiä ja muita viestintävälineitä
- arvioi omaa äidinkielen taitoaan ja kehittää sitä jatkuvasti

Äidinkieli 2, 1ov Vuorovaikutus

- viestii ja toimii vuorovaikutustilanteissa siten, että hän kykenee harjoittamaan ammattiaan, osallistumaan työelämään, toimimaan aktiivisena kansalaisena ja hakeutumaan jatko-opintoihin
- osaa toimia erilaisissa tekstiili- ja vaatetusalan vuorovaikutustilanteissa
- hallitsee tekstiili- ja vaatetusalan erilaiset puheviestintätilanteet esimerkiksi työsuorituksen ja opinnäytteen esittelyn
- kehittää viestintä- ja vuorovaikutustaitojaan ja osallistuu rakentavasti työpaikkansa viestintään.

Äidinkieli 3, 1ov Ammattialan kieli

- hallitsee tekstiili- ja vaatetusalan työelämässä tarvittavat tekstitaidot
- osaa laatia ammattinsa ja yhteisönsä tavallisimmat kirjalliset työt
- osaa toimia työnhakutilanteessa ja laatia työpaikanhakuun liittyvät asiakirjat

Äidinkieli 4, 1ov Kieli ja kulttuuri

- osaa toimia monikulttuurisessa ja monikielisessä ympäristössä
- tulkitsee erilaisia tekstilajeja ja kaunokirjallisuutta
- käyttää mediaa kriittisesti ja tuntee lähteiden käytön periaatteet

Opetusmenetelmät

Suullisia ja kirjallisia harjoituksia, paritehtäviä, itsenäinen opiskelu

Arviointi

Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö. Taulukossa esitetyt arvioinnin kohteet liittyvät useisiin opintojaksoihin. Kunkin opintojakson arvioinnissa käytetään niitä arviointikriteereitä, jotka liittyvät opintojakson tavoitteiden saavuttamiseen. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää säännöllistä osallistumista tuntityöskentelyyn ja tehtävien ja kokeiden suorittamista.

Arvioinninkohteet	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedonhankinta	hakee ohjatusti ammattialansa kannalta keskeistä tietoa selkeistä teksteistä	hankkii ammattialaansa liittyvää tietoa erilaisista lähteistä ja käyttää luotettavia tekstejä	hakee tietoa erilaisista lähteistä ja vaikeaselkoisistakin teksteistä sekä arvioi niiden luotettavuutta
Tekstien ymmärtäminen	ymmärtää ammattitaidon kannalta keskeisen tekstin päätarkoituksen ja osaa yhdistää sen tietoja omiin kokemuksiinsa ja tietoihinsa	ymmärtää tekstin tarkoituksen ja pääsisällön sekä osaa yhdistää ja vertailla sen yksityiskohtia omiin kokemuksiinsa ja tietoihinsa suhteuttaen	ymmärtää sekä tekstin tarkoituksen ja sanoman että yksityiskohtien merkityksen, tekee johtopäätöksiä ja arvioi tekstin sisältöä ja ilmaisutapaa
Kirjallinen viestintä	kirjoittaa ohjatusti ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä	kirjoittaa ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä	kirjoittaa tavoitteellisesti ja työstää tekstejään oman arvion ja palautteen pohjalta
	tuntee oikeinkirjoituksen perusasioita	käyttää sujuvaa lause- ja virkerakennetta ja jaksottaa tekstiä	hallitsee kielenkäytön perusnormit sekä hioo tuottamiensa tekstien kieli- ja ulkoasua
	laatii ohjatusti ja mallin mukaan asiakirjat	laatii asianmukaiset asiakirjat	laatii asianmukaisia asiakirjoja ja osaa soveltaa asiakirjamalleja
	käyttää mallin mukaan tekstilajiin kuuluvia vaatimuksia	käyttää tekstilajiin kuuluvia vaatimuksia ja muutakin tekstilajitietämystään	soveltaa tekstilajin vaatimuksia omissa teksteissään
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	toimii asiallisesti vuorovaikutustilanteissa mm. työnhakutilanteissa	toimii asiallisesti ja kohteliaasti vuorovaikutustilanteissa mm. työnhakutilanteissa	toimii erilaisissa vuorovaikutustilanteissa asiakaslähtöisesti, joustavasti ja vakuuttavasti
	osallistuu keskusteluun käyttämällä puheenvuoroja	osallistuu keskusteluun ja vie keskustelua tavoitteen suunnassa eteenpäin	osallistuu aktiivisesti ja rakentavasti keskusteluun ja kantaa osaltaan vastuuta viestintäilma- piiristä

	perustelee mielipiteensä	perustelee monipuolisesti mielipiteensä ja väitteensä	perustelee monipuolisesti näkemyksiään sekä arvioi vaikuttamispyrkimyksiä
	osaa pitää lyhyen esityksen	saa puhuessaan kontaktin kuulijoihinsa ja osaa rakentaa puheenvuoronsa niin, että sitä on helppo seurata	pystyy puhuessaan ylläpitämään vuorovaikutusta, osaa havainnollistaa esitystään ja rakentaa sen sisällön loogiseksi
Mediaosaaminen	tuntee ammattialansa keskeiset mediat	käyttää keskeisiä viestintävälineitä ja osaa arvioida mediatekstejä	hyödyntää monipuolisesti viestintävälineitä ja arvioi kriittisesti mediatekstejä
	noudattaa ohjatusti tekijänoikeuksia	tuntee tekijänoikeudet oikeutena ja velvoitteena, noudattaa tekijänoikeuksia mm. ilmoittamalla lähteensä	osaa viitata käyttämiinsä lähteisiin ja tarvittaessa pyytää niihin käyttöluvan
Kielen ja kulttuurin tunteminen	tunnistaa oman kielen ja kulttuurienvälisen viestinnän merkityksen	ottaa huomioon kulttuurienvälisen viestinnän omassa vuorovaikutuksessaan	soveltaa kulttuurienvälisiä viestintää ja omaa kulttuuriosaamistaan sekä toimii suvaitsevasti
	käyttää kirjallisuutta ja muita taidemuotoja elämyksellisesti.	osaa eritellä kirjallisuutta ja muita taidemuotoja.	osaa analysoida ja tulkita kirjallisuutta ja muita taidemuotoja.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 7. Estetiikka, 8. Viestintä- ja mediaosaaminen, 10. Teknologia ja tietotekniikka, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Kieli, tekstit ja vuorovaikutus* (ÄI 1), *Tekstien rakenteita ja merkityksiä* (ÄI2), *Tekstit ja vaikuttaminen* (ÄI4) sekä jokin seuraavista *Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa* (ÄI3), *Teksti, tyyli ja konteksti* (ÄI5), *Kieli, kirjallisuus ja identiteetti* (ÄI6) tai *Puheviestinnän taitojen syventäminen* (ÄI7) korvaavat *Äidinkieli, suomi* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

ÄIDINKIELI, SUOMI TOISENA KIELENÄ

Tavoitteet

Opiskelija

- hallitsee sellaiset viestintä- ja vuorovaikutustaidot, että hänellä on riittävät valmiudet työelämään, aktiiviseen kansalaisuuteen ja jatko-opintoihin
- ymmärtää suomenkielisen suullisen viestinnän keskeiset sisällöt ja seuraa vaivattomasti opinnoissa käsiteltävää asiaa sekä kykenee osallistumaan työskentelyyn
- ymmärtää kirjallisen oppimateriaalin keskeiset sisällöt ja pystyy käyttämään niitä opinnoissa etenemiseen
- saa virikkeitä ja elämyksiä tutustuessaan kirjallisuuteen ja erilaisiin tekstilajeihin suomeksi ja mahdollisuuksien mukaan äidinkiellellään
- tuottaa ammatissaan tarpeellisia ja muita tekstejä
- hallitsee suomen kielen keskeiset rakenteet sekä oman alansa ammattisanaston ja sanontatavat
- osaa toimia ammatissaan suomalaisen työelämän ja yhteiskunnan keskeisten toimintatapojen mukaan
- hakee tietoa eri lähteistä, käyttää sanakirjoja ja tekee muistiinpanoja itsenäisesti sekä käyttää kirjallista ja tietoverkoissa olevaa aineistoa kielitaitonsa kehittämiseksi ja opintojensa edistämiseksi.

Opetusmenetelmät

Suullisia ja kirjallisia harjoituksia, paritehtäviä, itsenäinen opiskelu

Arviointi

Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää säännöllistä osallistumista tuntityöskentelyyn ja tehtävien ja kokeiden suorittamista.

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedonhankinta	hakee ohjatusti ammattialansa kannalta keskeistä tietoa selkeistä teksteistä	hankkii ammattialaansa liittyvää tietoa erilaisista lähteistä ja käyttää luotettavia tekstejä	hakee tietoa erilaisista lähteistä ja vaikeaselkoisistakin teksteistä sekä arvioi niiden luotettavuutta
Tekstien ymmärtäminen	ymmärtää lyhyitä käytännölläheisiä tekstejä, avainsanoja ja tärkeitä yksityiskohtia sekä ammattialansa sisältöjä käsitteleviä tekstejä	ymmärtää tekstejä oman alansa tai yleisistä aiheista sekä jonkin verran päättelyä vaativia tekstejä, osaa etsiä ja yhdistellä tietoa useammasta muutaman sivun pituisesta tekstistä	ymmärtää itsenäisesti tekstejä myös abstrakteista aiheista, jotka voivat liittyä myös oman alan työhön ja työturvallisuuteen, hahmottaa nopeasti tekstin sisällön ja sen tarpeellisuuden ja soveltaa sitä erilaisiin tehtäviin
Kirjallinen viestintä	kirjoittaa lyhyen, sidosteisen tekstin tutuista aiheista tavallisimmilla kirjallisen viestinnän	kirjoittaa tekstejä sekä tutuista abstrakteista ja oman ammattialansa aiheista, käyttää mo-	kirjoittaa selkeitä ja yksityiskohtaisia tekstejä myös abstrakteista aiheista sekä työtehtävistään,

	muodoissa sekä hallitsee yleisissä ja ammatillisissa tilanteissa tarvittavien tekstien laadintaan riittävän sanaston ja rakenteet	nenlaiseen kirjoittamiseen tarvittavaa sanastoa ja lauserakenteita sekä kirjoittaa ymmärrettävää ja kohtuullisen virheetöntä kieltä	yhdistelee tai tiivistää eri lähteistä poimittuja tietoja tekstiinsä, hallitsee laajan sanaston ja vaativia lauserakenteita sekä kielelliset keinot selkeän, sidos-teen tekstin laatimiseksi
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	ymmärtää opiskelua tai oman alansa työtä käsittelevän puheen ja tavallista sanastoa sisältävän keskustelun kertoo tutuista asioista ja selviytyy epävirallisista keskusteluista sekä viestii ammattialaansa liittyvissä erilaisissa tilanteissa	ymmärtää yleisiä aiheita ja asiantietoa sisältävät sekä omaan ammattialaansa liittyvät keskustelut ja hallitsee sanaston kertoo tavallisista, konkreeteista aiheista ja selostaa alansa työtehtäviin liittyviä aiheita sekä viestii ja käyttää kohtalaisen laajaa sanastoa, monenlaisia rakenteita ja mutkikkaita lauseita	ymmärtää konkreetin ja abstraktin sekä omaa ammattialaa käsittelevän puhutun kielen, erottaa erilaiset puhetyylit ja osaa tiivistää kuulemastaan avainkohdat ja tärkeät yksityiskohdat viestii selkeästi kokemuspöytänsä ja ammattialaansa liittyvissä tilanteissa sekä useimmissa käytännöllisissä ja sosiaalisissa tilanteissa sekä muodollisissa keskusteluissa, käyttää kielen rakenteita ja laajahkoa sanastoa
Kielen ja kulttuurin tunteminen	tuntee suomalaista yhteiskuntaa, kulttuuria ja ymmärtää kulttuurien välisen viestinnän merkityksen	ymmärtää suomalaisen yhteiskunnan normeja ja työelämän toimintatapoja sekä ottaa huomioon kulttuurien välisen viestinnän omassa vuorovaikutuksessaan	soveltaa tietoaan suomalaisen yhteiskunnan normeista ja työelämän toimintatavoista sekä soveltaa kulttuurienvälisestä viestintästä ja omaa kulttuuriosaamistaan
Kielenopiskelu	tuntee erilaisia kielenopiskelun työtapoja ja sanakirjojen ja muiden tietolähteiden käytön periaatteita.	soveltaa erilaisia kielenopiskelun työtapoja ja käyttää sanakirjoja ja muita tietolähteitä ymmärtämisen avuksi.	soveltaa opiskelussaan erilaisia kielenopiskelun strategioita sekä käyttää sanakirjoja ja muita tietolähteitä tuottamistehtävien apuna.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Suomen kielen opintojen tavoitteiden määrittelyssä käytetään Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikkoa, jonka B2.1-taso (itsenäisen kielitaidon perustaso) kuvaa pääpiirteittäin opiskelijan kiitettävää osaamista koulutuksen lopussa. (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Published by arrangement with the Council of Europe 2001. Eurooppalainen viitekehys. Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys. Suomentanut Irma Huttunen ja Hanna Jaakkola 2003.)

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit Perusteet hallintaan (S21), Kieli käyttöön (S22), Syvemmat tekstitaidot (S24) ja Suomalainen kulttuuri (S25) korvaavat Äidinkieli, suomi toisena kielenä -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

TOINEN KOTIMAINEN KIELI RUOTSI, 1 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- selviytyy alansa rutiininomaisista työtehtävistä ja arkipäivän tilanteista toisella kotimaisella kielellä
- ymmärtää molempien kansalliskielten ja kulttuurin merkityksen monikulttuurisessa Suomessa.

Opetussuunnitelmat

Suullisia ja kirjallisia harjoituksia, paritehtäviä, harjoituksia studiossa/tietokoneella, itsenäinen opiskelu

Arviointi

Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää säännöllistä osallistumista tuntityöskentelyyn ja tehtävien ja kokeiden suorittamista.

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedon hankinta	tuntee sanakirjojen ja muiden tietolähteiden käytön periaatteet	käyttää sanakirjoja ja jonkin veran myös muita, kuten esimerkiksi sähköisiä, tietolähteitä	käyttää sanakirjoja, myös sähköisiä, ja muuta lähdeaineistoa hankkiakseen lisätietoa omaa alaa käsittelevistä vieraskielisistä yksinkertaisista ohjeistuksista
Tekstien ymmärtäminen ja kirjallinen viestintä	ymmärtää apuvälineitä käyttäen lyhyiden ja yksinkertaisten omaan työhön ja työturvallisuuteen liittyvien kirjallisten viestien	kirjoittaa mallin mukaan lyhyitä työhön liittyviä tekstejä kuten työ- ja turvallisuusohjeet	kirjoittaa lyhyitä työhön liittyviä muistiinpanoja, ohjeita tai tilauslistoja

	sisällön		
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	kertoo muutamalla sanalla itsestään tai tutuista asioista omassa työssään	selviytyy rutiinomaisista päivittäiseen elämään liittyvistä puhe-tilanteista, jos puhekumppani puhuu hitaasti ja käyttää yksinkertaista, keskeistä sanastoa	toimii tavanomaisimmissa viestintätilanteissa sekä kasvatusten että puhelimesta ja tarvittaessa pyytää tarkennusta tai selvennystä
Kielen ja kulttuurin merkitys	on tietoinen ruotsin kielen ja kulttuurin merkityksestä	ymmärtää ruotsin kielen ja kulttuurin merkityksen kohdattaessa pohjoismaalaisia	ymmärtää ruotsin kielen ja kulttuurin aseman monikulttuurisessa Suomessa
Kielenopiskelu	tunnistaa omat oppimisstrategiansa.	tunnistaa omien oppimisstrategioidensa vahvuuksia ja heikkouksia.	kokeilee uusia strategioita ja oppimistapoja.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa A1.3–A2.1 ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa A1.3–A2.1. (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Published by arrangement with the Council of Europe 2001. Eurooppalainen viitekehys. Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys. Suomentanut Irma Huttunen ja Hanna Jaakkola 2003.)

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi *Arkielämää Pohjoismaissa (RUA1) tai Koulu ja vapaa-aika (RUB1) korvaa Toinen kotimainen kieli, ruotsi* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

VIERAS KIELI ENGLANTI, 2 ov

Eurooppalainen viitekehys. Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys.

TAVOITTEET

Opiskelija

- viestii ja toimii vuorovaikutustilanteissa siten, että hän kykenee harjoittamaan ammattiaan, osallistumaan työelämään, toimimaan aktiivisena kansalaisena ja hakeutumaan jatko-opintoihin
- hallitsee oman alansa työtehtävissä tarvittavan kielitaidon
- osaa toimia monikulttuurisessa ja monikielisessä ympäristössä.

Optusmenetelmät

Suullisia ja kirjallisia harjoituksia, paritehtäviä, harjoituksia studiossa/tietokoneella, itsenäinen opiskelu

Arviointi

Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö. Tutkinnon osa suoritetaan kahdessa osassa, englanti I ja englanti II. Ensimmäisen opintoviikon jälkeen annetaan väliarvosana, mikä merkitään opintokorttiin. Arvosana muodostuu suullisista ja kirjallisista tehtävistä (portfolioista), kokeista ja muusta näytöstä. Opettaja antaa arvosanan hyväksytystä suorituksesta ja opiskelija arvioi omaa oppimistaan. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää säännöllistä osallistumista tuntityöskentelyyn ja tehtävien ja kokeiden suorittamista hyväksytysti.

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedonhankinta	hakee tietoa työhönsä liittyvistä materiaaleista ja ohjeista ohjattuna ja sanakirjoja käyttäen	hakee omaa alaa koskevaa tietoa sanakirjoja ja jonkin verran myös muita, kuten esimerkiksi sähköisiä, tietolähteitä käyttäen	hakee monipuolisesti omaa alaa koskevaa tietoa, soveltaa tietojaan ja taitojaan sekä perustelee ratkaisunsa
Tekstien ymmärtäminen sekä kirjallinen viestintä	ymmärtää lyhyitä ja yksinkertaisia oman alansa työhön liittyviä kirjallisia viestejä kirjoittaa ohjattuna mallin mukaan työhönsä liittyviä yksinkertaisia ja lyhyitä tekstejä	ymmärtää työhönsä ja alansa tuotteisiin ja prosesseihin liittyviä kirjallisia ohjeita apuvälineitä käyttäen ja tekee tarkentavia kysymyksiä sekä osaa toimia niiden mukaan kirjoittaa mallin mukaan työhönsä liittyviä yksinkertaisia ja lyhyitä tekstejä	ymmärtää työhönsä ja alansa tuotteisiin ja prosesseihin liittyviä kirjallisia ohjeita sekä työstä annettua palautetta kirjoittaa tavanomaisia henkilökohtaisia viestejä ja lyhyitä tekstejä sekä täyttää yksinkertaisia työhönsä liittyviä asiakirjoja
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	ymmärtää lyhyitä ja yksinkertaisia oman alansa työhön liittyviä suullisia viestejä ja osaa toimia niiden mukaan kertoo lyhyesti itsestään ja alansa työtehtävistä vastaamalla	ymmärtää tavanomaisimpia työhönsä ja alansa tuotteisiin ja prosesseihin liittyviä suullisia ohjeita ja osaa toimia niiden mukaan kertoo itsestään ja työtehtävistään siten, että tulee ymmär-	ymmärtää keskeiset ajatukset tavanomaisesta normaalitehoksesta puheesta ja toimii niiden mukaan kertoo tutuissa tilanteissa työpaikastaan ja työstään ja siihen

	la hänelle esitettyihin kysymyksiin ennakoitavissa olevissa ja tutuissa työtilanteissa	tyksi ja osallistuu keskusteluun, mikäli keskustelukumppani puhuu hitaasti ja käyttää yksinkertaisia rakenteita	liittyvistä normeista ja tavoista sekä tarvittaessa ottaa selvää muiden maiden vastaavista asioista sekä hankkii kysymällä työhönsä liittyviä lisäohjeita
Kielen ja kulttuurin tuntemus	on tietoinen opiskelemaansa kielen ja sen edustaman kulttuurin merkityksestä	ymmärtää opiskelemaansa kielen ja sen edustaman kulttuurin merkityksen	soveltaa vieraan kielen ja kulttuurin tietojaan ja taitojaan
Kielenopiskelu	tunnistaa omat oppimisstrategiansa.	arvioi oppimisstrategioidensa vahvuuksia ja heikkouksia.	vahvistaa oppimistaan kokeilemalla uusia strategioita ja oppimistapoja.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Arvosana hyvä H2 vastaa Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen kuvausasteikolla kuullun ja tekstin ymmärtämisessä kielitaidon taitotasoa A2.2 ja puhumisessa ja kirjoittamisessa taitotasoa A2.1. (Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. Published by arrangement with the Council of Europe 2001. Eurooppalainen viitekehys. Kielten oppimisen, opettamisen ja arvioinnin yhteinen eurooppalainen viitekehys. Suomentanut Irma Huttunen ja Hanna Jaakkola 2003.)

Osaamisen tunnustamisessa lukion A-kielen kurssit *Nuori ja hänen maailmansa ja Opiskelu ja työ korvaavat Vieras kieli, A-kieli* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

MATEMATIIKKA, 3 ov

Tavoitteet

Opiskelija

Matematiikka 1, 1ov

- hallitsee peruslaskutoimitukset, prosenttilaskennan ja mittayksiköiden muunnokset ja käyttää niitä tekstiili- ja vaatetusalan ammatteihin liittyvissä laskutoimituksissa
- käyttää sopivia matemaattisia menetelmiä ammattitehtäviin liittyvien ongelmien ratkaisussa

Matematiikka 2, 1ov

- laskee pinta-aloja ja tilavuuksia sekä soveltaa geometriaa tekstiili- ja vaatetusalan vaatimassa laajuudessa
- ilmaisee muuttujien välisiä riippuvuuksia matemaattisilla lausekkeilla
- käyttää matemaattisten ongelmien ratkaisussa apuna laskinta, tietokonetta ja tarvittaessa muita matematiikan apuvälineitä.

Matematiikka 3, 1ov

- muodostaa ja laatii ammattitehtäviin liittyviä yhtälöitä, lausekkeita, taulukoita ja piirroksia sekä ratkaisee työssä tarpeellisia matemaattisia tehtäviä yhtälöillä, pääättelemällä, kuvaajien avulla sekä arvioi tulosten oikeellisuutta
- käyttää matemaattisten ongelmien ratkaisussa apuna laskinta, tietokonetta ja tarvittaessa muita matematiikan apuvälineitä.

Opetusmenetelmät

Luokkaopetus ja harjoitustehtävät, itsenäinen opiskelu

Arviointi

Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää säännöllistä osallistumista tuntityöskentelyyn ja tehtävien ja kokeiden suorittamista.

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
<i>Matematiikka 1 ja 2</i> Peruslaskutoimitukset, prosenttilaskenta ja mittayksikkömuunnokset sekä matemaattiset peruskäsitteet ja esitystavat	suorittaa työtehtäviin liittyvät ruutiinomaiset laskutoimitukset ja tuntee keskeisimmät matemaattiset käsitteet ja esitystavat	suorittaa sujuvasti ammattiin liittyvät laskutoimitukset ja käyttää jossakin määrin matemaattisia käsitteitä ja esitystapoja ilmaissussaan	soveltaa ammattialalla tarvittavia laskutoimituksia ja arvioi tulosten tarkkuutta sekä hallitsee ammattialalla käytettävät matemaattiset käsitteet ja esitystavat
<i>Matematiikka 1 ja 3</i> Matemaattiset menetelmät ja ongelmanratkaisu sekä tulosten arviointi	ratkaisee työtehtäviin liittyvät keskeiset matemaattiset ongelmat joko pääättelemällä, graafisesti tai laskennallisesti sekä osaa arvioida tulosten suuruusluokkaa	ratkaisee ammattiin liittyviä ongelmia matemaattisten menetelmien avulla sekä arvioi tulosten oikeellisuutta	soveltaa matemaattisia menetelmiä ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisussa ja -asettelussa sekä arvioi menetelmien luotettavuutta ja tarkkuutta
<i>Matematiikka 1 ja 3</i> Laskimen ja tietokoneen käyttäminen	käyttää laskinta ja tietokonetta työtehtäviin liittyvien matemaattisten perustehtävien ratkaisemiseen	käyttää sujuvasti laskinta ja tietokonetta ammattiin liittyvien matemaattisten ongelmien ratkaisemiseen	käyttää soveltaen laskinta ja tietokonetta ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisemiseen
<i>Matematiikka 3</i> Numeerisen tiedon käsittely, analysointi ja tuottaminen	käyttää tiedonlähteenä tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä	käyttää tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä ammattiin liittyvien ongelmien ratkaisuun	soveltaa tilastoja, taulukoita ja graafisia esityksiä ammattialaan liittyvien ongelmien ratkaisuun sekä esittää tuottamia matemaattisia tuloksia tilastoina, tau-

	laskee ohjeen mukaan aineiston keskilukuja.	laskee keskeisimpiä tilastollisia tunnuslukuja.	lukkoina ja graafisina esityksinä laskee tai määrittää annetusta aineistosta keskeisimmät tilastolliset tunnusluvut.
--	---	---	--

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 9. Matematiikka ja luonnontieteet.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Lausekkeet ja yhtälöt* (MAB1) ja *Geometria* (MAB2) tai Funktiot ja yhtälöt (MAA1) ja toinen seuraavista lukion kursseista Polynomifunktiot (MAA2) tai Geometria (MAA3) korvaavat *Matematiikan* opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

FYSIIKKA JA KEMIA, 2 ov

Tavoitteet

Opiskelija

Fysiikka 1 ov

- soveltaa ammattitehtäviensä kannalta keskeisiä fysikaalisia ilmiöitä, käsitteitä ja lainalaisuuksia
- osaa työssään ja muussa toiminnassaan ottaa huomioon luonnon lainalaisuudet ja toimia niiden mukaisesti ympäristöä ja energiaa säästäen
- tarkastelee keskeisiä ympäristöongelmia luonnontieteelliseltä kannalta
- soveltaa ammattinsa kannalta keskeisiä fysiikan lakeja ja käsitteitä
- hallitsee ammattinsa kannalta keskeisiä mekaniikan, lämpöopin ja sähköopin peruskäsitteitä ja ilmiöitä niin, että hän osaa käsitellä ammatissaan tarvitsemiaan laitteita ja järjestelmiä turvallisesti ja taloudellisesti sekä työskennellä ergonomisesti
- tekee havaintoja ja mittauksia ammattinsa kannalta keskeisistä fysikaalisista ja kemiallisista ilmiöistä
- kerää, käsittelee ja analysoi tekemiään havaintoja ja mittauksia.

Kemiaa 1 ov

- soveltaa ammattitehtäviensä kannalta keskeisiä kemiallisia ilmiöitä, käsitteitä ja lainalaisuuksia
- ottaa huomioon työssään ympäristön ja ammatin kannalta keskeisiä kemian ilmiöitä, ja sitä varten hänen on tunnettava tavallisimpien alkuaineiden ja sekä epäorgaanisten että orgaanisten yhdisteiden kemiallisia ominaisuuksia
- säilyttää, käyttää oikein ja hävittää asianmukaisesti alalla tarvittavia aineita sekä laskee ainemääriä ja pitoisuuksia
- osaa tulkita aineiden terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavat tekijät tuotteiden merkinnöistä ja ottaa työskentelyssään huomioon aineiden erityisominaisuudet niin, ettei vaaranna omaa, muiden eikä ympäristön turvallisuutta
- tekee havaintoja ja mittauksia ammattinsa kannalta keskeisistä fysikaalisista ja kemiallisista ilmiöistä
- kerää, käsittelee ja analysoi tekemiään havaintoja ja mittauksia.

Opetusmenetelmät

Luokkaopetus, harjoitustehtävät ja –kokeet, itsenäinen opiskelu

Arviointi

Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää säännöllistä osallistumista tuntityöskentelyyn ja tehtävien ja kokeiden suorittamista.

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
<i>Fysiikka:</i> Lämpöopin, mekaniikan ja sähköopin lainalaisuuksien tunteminen ja huomioon ottaminen työssä	tuntee fysiikan lainalaisuuksia niin, että pystyy työtehtävissään ottamaan huomioon niihin liittyvät ilmiöt, mutta tarvitsee joissakin kohdin ohjausta	osaa ottaa huomioon fysiikkaan liittyvät ilmiöt työtehtävissään	osaa itsenäisesti soveltaa fysiikan lainalaisuuksia työssään
<i>Kemia:</i> Kemiallisten aineiden ja yhdisteiden sekä niiden ominaisuuksien tunteminen ja huomioon ottaminen työssä	käsittelee, säilyttää ja hävittää oikein työtehtävissään tarvittavia kemikaaleja ja ottaa huomioon erilaisten aineiden ominaisuudet ja ympäristöriskit työssään, mutta tarvitsee osin ohjausta tulkitsee osin ohjattuna tavallisia tuotemerkintöjä laskee ohjattuna pitoisuuksia ja aineiden määriä sekä hankkii ohjeen mukaan tietoa kemikaalien käyttöturvallisuustiedoista	käsittelee, säilyttää ja hävittää oikein työtehtävissään tarvittavia kemikaaleja ja ottaa huomioon erilaisten aineiden ominaisuudet ja ympäristöriskit tutuissa työtilanteissa tulkitsee tavallisimpia tuotemerkintöjä laskee pitoisuuksia ja aineiden määriä sekä hankkii tietoa käytöturvallisuustiedoista	käsittelee, säilyttää ja hävittää oikein työtehtävissään tarvittavia kemikaaleja ja ottaa huomioon erilaisten aineiden ominaisuudet ja ympäristöriskit muutuvissakin työtilanteissa tulkitsee itsenäisesti erilaisia alan tuotemerkintöjä laskee pitoisuuksia ja aineiden määriä joustavasti erilaisissa työtilanteissa eri tietolähteistä hankkimansa tiedon mukaan
<i>Fysiikkaja Kemia:</i> Havainnointi ja mittaaminen	toteuttaa mittaukset käyttäen tavallisimpia mittausten menetelmiä ja -välineitä ohjatussa työtilanteessa	toteuttaa mittaukset käyttäen tavallisimpia mittausten menetelmiä ja -välineitä omatoimisesti ja osaa arvioida mittaustulosten	käyttää mittauksiin sopivimpia menetelmiä ja välineitä sujuvasti, toteuttaa mittaukset järjestelmällisesti ja huolellisesti ja

	tallentaa mittaukset ja havainnot ohjeiden mukaisesti ja esittää ne taulukoina ja graafeina sekä laskee tarvittaessa tuloksia, mutta tarvitsee joiltakin osin ohjausta	luotettavuutta osaa analysoida mittauksia ja havaintoja sekä tehdä tuloksista johtopäätöksiä	osaa arvioida havaintojen ja mittausten tarkkuutta ja luotettavuutta osaa raportoida ja esittää tuloksia sekä arvioida tulosten ja johtopäätösten tarkkuutta ja luotettavuutta
Turvallinen ja ergonominen työskentely	työskentelee työturvallisuusohjeiden mukaisesti, mutta vaatii ohjausta ergonomiseen työskentelyyn.	työskentelee ergonomisesti ja työturvallisuusohjeiden mukaisesti.	työskentelee ergonomisesti ja työturvallisuusohjeiden mukaisesti ja ottaa omatoimisesti huomioon työympäristössä olevat riskitekijät.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 4. Terveys, turvallisuus ja työkyky, 6. Kestävä kehitys, 9. Matematiikka ja luonnontieteet, 10. Teknologia ja tietotekniikka.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Fysiikka luonnontieteenä* (FY1) ja *Ihmisen ja elinympäristön kemia* (KE1) korvaavat *Fysiikan ja kemian* opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

YHTEISKUNTA-, YRITYS- JA TYÖELÄMÄTIETO, 1 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- osallistuu oppilaitoksessa ja työssäoppimispaikassa yhteisten asioiden hoitamiseen
- arvioi toimintamahdollisuuksiaan aktiivisena kansalaisena ja kuluttajana
- osaa käyttää yhteiskunnan tarjoamia palveluja
- tekee suunnitelman oman taloutensa hoitamisesta
- arvioi yrittäjyyden ja yritystoiminnan merkitystä Suomen kansantaloudelle
- hakee tietoa ammattialansa työpaikoista sekä Euroopan unionia ja kansalaisia koskevaa tietoa.

Opetusmenetelmät

Suullisia ja kirjallisia harjoitustehtäviä, paritehtäviä ja opintokäyntejä, itsenäinen opiskelu

Arviointi

Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää säännöllistä osallistumista tuntityöskentelyyn ja tehtävien ja kokeiden suorittamista.

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Osallistuminen oppilaitoksessa ja työssäoppimispaikassa	osallistuu ohjattuna yhteisten asioiden hoitamiseen	osallistuu sovitulla tavalla yhteisten asioiden hoitamiseen sekä tuntee yhteiskunnallisen päätöksentekoprosessin	osallistuu itsenäisesti yhteisten asioiden hoitamiseen sekä tuntee yhteiskunnallisen päätöksentekoprosessin
Toimintamahdollisuuksien arviointi	arvioi ohjattuna toimintamahdollisuuksiaan kansalaisena ja kuluttajana tuntee opiskelijan vaikuttamismahdollisuudet, oikeudet ja velvollisuudet hakee tietoa kuluttajan keskeisistä oikeuksista ja velvollisuuksista	arvioi toimintamahdollisuuksiaan kansalaisena ja kuluttajana tuntee opiskelijan ja kansalaisen keskeiset vaikuttamismahdollisuudet, oikeudet, edut ja velvollisuudet tuntee kuluttajan keskeiset oikeudet ja velvollisuudet	arvioi toimintamahdollisuuksiaan aktiivisena kansalaisena ja kuluttajana tuntee opiskelijan ja kansalaisen keskeiset demokraattiset vaikuttamismahdollisuudet, oikeudet, edut ja velvollisuudet tuntee kuluttajan keskeiset oikeudet ja velvollisuudet
Yhteiskunnan palvelujen käyttö	käyttää opiskelijan tarvitsemia palveluja ja ymmärtää kansalaisen osuuden niiden rahoittamisessa	käyttää yhteiskunnan tarjoamia palveluja ja ymmärtää kansalaisen osuuden niiden rahoittamisessa	käyttää itsenäisesti yhteiskunnan tarjoamia palveluja ja ymmärtää kansalaisen osuuden niiden rahoittamisessa
Oman talouden hoitaminen	tekee ohjattuna suunnitelman menoistaan ja varoistaan hankkii ohjattuna tietoa rahoitusvaihtoehdoista ja niistä aiheutuvista kuluista	tekee suunnitelman menoistaan ja varoistaan hankkii tietoa rahoitusvaihtoehdoista ja niistä aiheutuvista kuluista	tekee suunnitelman menoistaan ja varoistaan hankkii tietoa rahoituslähteistä ja vertailee niistä aiheutuvia kuluja
Kansantalouteen keskeisesti vaikuttavien tekijöiden arviointi	arvioi ohjattuna yrittäjyyden keskeiset vaikutukset työllisyy-	arvioi yrittäjyyden ja yritystoiminnan vaikutuksen työllisyy-	arvioi itsenäisesti yrittäjyyden ja yritystoiminnan vaikutuksen

	teen	teen	kansantalouteen
Tiedon haku ammattialan työpaikoista ja Euroopan unionista	hakee tietoa ammattialansa työpaikoista paikallisesti hakee ohjattuna Euroopan unionin kansalaisia koskevaa tietoa.	hakee tietoa ammattialansa työpaikoista alueellisesti ja kansallisesti hakee Euroopan unionia ja kansalaisia koskevaa tietoa.	hakee tietoa ammattialansa työpaikoista alueellisesti ja kansallisesti ja Euroopan unionin maista hakee Euroopan unionia ja kansalaisia koskevaa vertailevaa tietoa.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 5. Aloitekyky ja yrittäjäyys, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Yhteiskuntatieto* (YH1) ja *Taloustieto* (YH2) korvaavat *Yhteiskunta-, yritys- ja työelämätiedon* opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

LIIKUNTA, 1 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- edistää liikunnan avulla terveellistä ja aktiivista elämäntapaa ymmärtäen liikunnan merkityksen toiminta- ja työkyvylle
- tutustuu monipuolisesti terveyttä, psyykkistä vireystilaa ja jaksamista edistävään liikuntaan
- pitää yllä fyysistä toimintakykyään liikunnan avulla
- liikkuu ja toimii vastuullisesti sekä itsenäisesti että ryhmässä
- edistää toiminnallaan ryhmän toimintaa ja turvallisuutta.

Opetusmenetelmät

Yksilölliset- ja ryhmäliikuntalajit

Arviointi

Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää säännöllistä osallistumista tuntityöskentelyyn ja tehtävien ja kokeiden suorittamista.

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Fyysisen toimintakyvyn tukeminen ja vahvistaminen	käyttää liikunnan harrastamiseen tarvittavia perustaitoja pitää ohjattuna yllä fyysistä toimintakykyään	käyttää liikunnan harrastamiseen tarvittavia perustaitoja monipuolisesti pitää yllä fyysistä toimintakykyään	käyttää liikunnan harrastamiseen tarvittavia perustaitoja ja liikunnan lajitaitoja monipuolisesti seuraa, arvioi ja pitää yllä fyysistä toimintakykyään
Fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin ylläpitäminen ja edistäminen liikunnan avulla	ymmärtää ohjattuna liikunnan merkityksen fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille	ymmärtää liikunnan merkityksen omalle fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnilleen	ymmärtää liikunnan merkityksen fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille
Vuorovaikutus ja yhteistyö	osallistuu liikuntatilanteisiin annettujen ohjeiden mukaan sekä noudattaa reilun pelin periaatteita	osallistuu liikuntatilanteisiin aktiivisesti reilun pelin periaatteita noudattaen	osallistuu liikuntatilanteisiin aktiivisesti edistäen reilun pelin periaatteita
Terveyden, turvallisuuden sekä toimintakyvyn huomioon ottaminen	noudattaa yleensä turvallisuutta liikunnassa.	toimii liikuntatilanteissa turvallisesti sekä itsenäisesti että ryhmässä.	edistää toiminnallaan ryhmän turvallisuutta.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 4. Terveys, turvallisuus sekä toimintakyky.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Taitoa ja kuntoa* (LI1) tai *Liikuntaa yhdessä ja erikseen* (LI 2) korvaa *Liikunnan* opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

TERVEYSTIETO, 1 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- osoittaa toiminnallaan ja tiedoillaan halua ja kykyä ylläpitää ja edistää terveyttä
- ymmärtää fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn vaikuttavia tekijöitä omassa elämäntavassaan ja toimintaympäristössään
- tietää mielenterveyden, seksuaaliterveyden ja ihmissuhteiden merkityksestä ihmisen hyvinvoinnille
- tietää tupakoinnin ja päihteiden haittavaikutukset ja osaa ehkäistä terveyttä kuluttavia tekijöitä
- tietää terveyttä edistävästä elintavoista ja totumuksista

- ymmärtää liikunnan, ravinnon, levon, unen, virkistuksen, ihmissuhteiden ja terveyden väliset yhteydet ja ottaa ne huomioon toiminnassaan
- tunnistaa ammattinsa keskeiset terveyttä ja työkykyä kuormittavat tekijät ja osaa kehittää työskentelytapojaan ja toimintaympäristönsä turvallisuutta ja terveellisyyttä yhteistyössä muiden kanssa
- osaa ehkäistä tapaturmia, hallitsee tavallisimmat ensiaputilanteet ja avun hakemisen ja osaa toimia ergonomisesti
- tietää väestön terveyseroista ja tavallisimpien kansansairauksien riskitekijöistä ja niiden ennaltaehkäisystä
- tunnistaa omaan jaksamiseen vaikuttavia tekijöitä ja osaa toimia jaksamista edistävällä tavalla
- osaa tarvittaessa käyttää opiskeluterveyden- ja muita terveydenhuoltopalveluja, hyödyntää terveystoimintaa ja ymmärtää niiden merkityksen toimintakyvyn ylläpitämisessä.

Opetusmenetelmät

Luokkaopetus, pari- ja ryhmätehtävät ja harjoitukset, itsenäinen opiskelu

Arviointi

Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää säännöllistä osallistumista tuntityöskentelyyn ja tehtävien ja kokeiden suorittamista.

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitäminen ja edistäminen	ottaa ohjattuna huomioon tavallisimpia terveyttä edistäviä elintapoja ja tottumuksia (kuten liikunta, ravinto, lepo, uni, virkistys, mielenterveys, ihmissuhteet, seksuaaliterveys) ja on halukas edistämään omaa terveyttään ja jaksamistaan	ottaa huomioon terveyttä ja hyvinvointia edistävät elämäntavat ja tottumukset, osallistuu niitä ja omaa jaksamistaan edistävään toimintaan	toimii terveyttä, hyvinvointia ja omaa jaksamistaan edistävällä tavalla, ehkäisee terveyttä kuluttavia tekijöitä ja perustelee toimintansa elintapojen ja terveyden välisellä tutkitulla tiedolla ja kokemuksella
Fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä ja toimintaympäristön turvallisuutta edistävien toimintatapojen noudattaminen	noudattaa yhteisössä sovittuja terveyttä ja turvallisuutta edistäviä toimintatapoja, mutta tarvitsee ohjausta uusissa tilanteissa	ottaa toiminnassaan huomioon terveyttä ja toimintakykyä kuormittavia tekijöitä ja haluaa edistää toimintansa ja toimintaympäristönsä terveellisyyttä ja turvallisuutta	ottaa toiminnassaan monipuolisesti huomioon terveyteen ja turvallisuuteen vaikuttavat tekijät ja edistää omalla toiminnallaan koko yhteisön hyvinvointia
Terveystoiminnan ja terveydenhuoltopalvelujen hyödyntäminen	suunnittelee ja toteuttaa ohjattuna terveyttä edistävää liikuntaa ja osaa tarvittaessa hakea apua terveydenhuollon palveluista	toteuttaa terveyttä edistävää liikuntaa laatimansa ohjelman mukaan ja käyttää tarvittaessa terveydenhuollon palveluja	hyödyntää itsenäisesti terveystoiminnan mahdollisuuksia oman toimintakyvyn ylläpitämisessä ja osaa hyödyntää terveydenhuoltopalveluja tilanteen vaatimalla tavalla
Tapaturmien ehkäisy ja ensiapu sekä ergonominen toiminta	tunnistaa mahdollisia tapaturmariskejä, osaa hakea ja antaa ensiapua tavallisimmissa ensiapua vaativissa tilanteissa sekä noudattaa tutuissa tilanteissa ergonomisia toimintatapoja	ehkäisee toiminnallaan tapaturmien syntymistä, osaa hakea ja antaa ensiapua sekä noudattaa ergonomisia toimintatapoja	toimii huolellisesti ja ennalta ehkäisee tapaturmien syntymistä, osaa hakea ja antaa ensiapua sekä työskentelee ergonomisesti ja itseään säästäen
Fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä ja toimintakykyä edistävien, kansansairauksia ennaltaehkäisevien ja terveyttä kuluttavien tekijöiden sekä ammatin haittavaikutuksia koskevan tietoperustan hallinta	tietää tavallisimmista terveyshaitoista (kuten tupakointi ja päihteiden käyttö) sekä tavallisimmista terveyttä ja toimintakykyä kuormittavista tekijöistä ja kansansairauksista, mutta tarvitsee ohjausta terveyttä edistävän tiedon hankinnassa	hyödyntää omassa toiminnassaan terveyttä ja toimintakykyä edistävää tietoperustaa, tuntee terveyttä kuluttavat tekijät sekä elintavoista johtuvat terveyshaitat ja on tietoinen mahdollisista ammattiinsa liittyvistä kuormitustekijöistä.	hyödyntää monipuolisesti omassa toiminnassaan terveyttä ja toimintakykyä edistävää tietoa ja hakee itsenäisesti tietoa mahdollisista ammattinsa haittavaikutuksista.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 3. Ammattietiikka, 4. Terveys, turvallisuus ja toimintakyky, 6. Kestävä kehitys, 8. Viestintä- ja mediaosaaminen, 10. Teknologia ja tietotekniikka.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi *Terveyden perusasiat* (TE1) korvaa *Terveystiedon* opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

TAIDE JA KULTTUURI, 1 OV

Tavoitteet

Opiskelija

- ymmärtää taiteen ja kulttuurin merkityksen omassa elämässään ja hyödyntää niiden ilmenemismuotoja monikulttuurisessa yhteisössä
- osallistuu taide- ja kulttuuritapahtumiin, kehittää kouluyhteisön kulttuuria ja ylläpitää sen esteettistä ilmettä
- ilmaisee ajatuksia, kokemuksia ja tunteita esimerkiksi musiikin, tanssin, teatterin, kirjallisuuden tai kuvataiteen keinoin ja arvostaa muiden ilmaisua ja näkemyksiä
- noudattaa kestävästä kehityksestä periaatteita materiaalien valinnassa ja työskentelyssään.

Opetusmenetelmät

Toiminnalliset ja luovat menetelmät ja opintokäynnit, itsenäinen opiskelu

Arviointi

Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää säännöllistä osallistumista tuntityöskentelyyn ja tehtävien ja kokeiden suorittamista.

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Taiteen ja kulttuurin hyödyntäminen	osallistuu taide- ja kulttuuritahtumiin	huolehtii kouluyhteisön kulttuurista ylläpitäen sen esteettistä ilmettä	uudistaa kouluyhteisön kulttuuria kehittämällä sen esteettistä ilmettä
Tuotoksen tekeminen	suunnittelee ja toteuttaa ohjattuna itselleen sopivimmalla tavalla jonkin ajatuksiaan, kokemuksiaan ja tunteitaan ilmaisevan tuotteen ottaa ohjeiden mukaan huomioon luonnon ja energian säästämisen materiaalien käytössä ja työskentelyssään	suunnittelee ja toteuttaa itselleen sopivimmalla tavalla jonkin ajatuksiaan, kokemuksiaan ja tunteitaan ilmaisevan tuotteen, teoksen tai esityksen toimii luontoa ja energiaa säästämällä materiaalien käytössä ja työskentelyssään	suunnittelee ja toteuttaa itselleen sopivimmalla tavalla jonkin ajatuksiaan, kokemuksiaan ja tunteitaan soveltavan ja ilmaisevan tuotteen, teoksen tai esityksen valitsee työskennellessään materiaalit luontoa ja energiaa säästämällä
Muiden ilmaisun ja näkemysten arvostaminen	kertoo muiden ilmaisussa tunnistamistaan kulttuurisista piirteistä.	antaa rakentavaa palautetta muiden ilmaisusta ja näkemyksistä.	kehittää omaa ilmaisuaan arvostaen muiden näkemyksiä.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 6. Kestävä kehitys, 7. Estetiikka.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit: *Minä, kuva ja kulttuuri* (KU1) tai *Ympäristö, paikka ja tila* (KU2) tai *Musiikki ja minä* (MU1) tai *Moniääninen Suomi* (MU2) korvaavat *Taide ja kulttuuri* -opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

VALINNAISET TUTKINNON OSAT

YMPÄRISTÖTIETO, 4 ov

Tavoitteet

Opiskelija

Ympäristötieto 1, 1 ov

- noudattaa kestävän kehityksen periaatteiden mukaisia työ- ja toimintatapoja niin, että ne tukevat ammattitaidon saavuttamista ja täydentävät ammattitaitoa
- ehkäisee jätteiden syntyä ja lajittelee jätteitä tarkoituksenmukaisesti sekä hallitsee ammattitaidon kannalta keskeisten tuotteiden elinkaaren

Ympäristötieto 2, 1 ov

- toimii energiaa säästävästi

Ympäristötieto 3, 1 ov

- hallitsee ammattitaidon kannalta keskeisten tuotteiden elinkaaren

Ympäristötieto 4, 1 ov

- työskentelee ympäristöriskit minimoiden sekä toimii kulttuuriperintöä vaalien.

Opetusmenetelmät

Luokkaopetus, harjoitukset ja itsenäinen opiskelu

Arviointi

Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää säännöllistä osallistumista tuntityöskentelyyn ja tehtävien ja kokeiden suorittamista.

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Maailmanlaajuisesti, alueellisesti ja paikallisesti tärkeimpien ympäristöongelmien ja niihin esitettyjen ratkaisukeinojen tunteminen sekä kestävän kehityksen ja vastuullisten toimintata-	tuntee kestävän kehityksen peruseriaatteet työssään	tuntee kestävän kehityksen haasteita sekä tapoja, joilla voi työssään pyrkiä osaltaan toimimaan kestävän kehityksen periaatteiden mukaan	tietää perusasiat aineen kiertosta ja energian virrasta maapallolla tuntee kestävän kehityksen haasteita ja niihin esitettyjä rat-

pojen mukainen toiminta			kaisuja sekä osaa työssään toimia kestävän kehityksen periaatteiden mukaan
<i>Ympäristötieto 1 ja 4:</i> Ammattitaidon kannalta keskeisen jätehuollon hallinta sekä jätteiden synnyn ehkäiseminen	osaa ehkäistä jätteiden syntyä ja lajitella syntyvän jätteen ohjautusti tavanomaisissa työtehtävissä	osaa ehkäistä jätteiden syntyä sekä lajittelee jätteet ohjeiden mukaan	osaa ehkäistä jätteiden syntyä tuotteiden ja pakkausten suunnittelussa ja hankinnoissa sekä lajittelee jätteet itsenäisesti
<i>Ympäristötieto 1:</i> Kulttuuriperinnön vaaliminen ammattitaitoa täydentävällä tavalla	tunnistaa ohjattuna kulttuuriperinnön perusasiat ja merkityksen	osaa vaalia kulttuuriperintöä ammatissaan	osallistuu aktiivisesti lähiympäristönsä kulttuuriperinnön vaalimiseen ja edistää sitä ammatissaan
<i>Ympäristötieto 4:</i> Ekotehokkaiden työmenetelmien ja -materiaalien valinta sekä ammattitaidon kannalta keskeisten tuotteiden elinkaaren tunnistaminen	ohjattuna valitsee ekotehokkuutta edistäviä välineitä ja materiaaleja	tekee ekotehokkuutta edistäviä työvälineiden ja menetelmien valintoja	tekee ekotehokkuutta edistäviä työvälineiden ja -menetelmien valintoja sekä tunnistaa niiden vaikutuksen elinkaareen
<i>Ympäristötieto 2 ja 3:</i> Ympäristölainsäädännön noudattaminen ja ympäristölaatu järjestelmien mukainen toiminta	toimii opastettuna ammatissaan keskeisten ympäristömääräysten mukaisesti toimii ohjattuna ympäristölaatu järjestelmien mukaisesti ammatissaan	toimii ammatissaan ympäristömääräysten mukaisesti toimii ympäristölaatu järjestelmien mukaisesti ammatissaan	toimii ammatissaan ympäristömääräysten mukaisesti ja ennakoi tulevia muutoksia osallistuu aktiivisesti työpaikansa ympäristölaatu järjestelmän rakentamiseen ja/tai kehittämiseen
<i>Ympäristötieto 1 ja 4:</i> Ammattitaidon saavuttamisen kannalta keskeisen ympäristötiedon lähteiden hankinta ja niiden hyödyntäminen	etsii ohjattuna eri lähteistä ympäristötietoa työssään hyödyttävään muotoon.	luokittelee, vertailee ja jäsentää hankkimaansa ympäristötietoa sekä muokkaa sitä työssä hyödyttävään muotoon.	luokittelee, vertailee ja jäsentää hankkimaansa ympäristötietoa sekä muokkaa sitä itsenäisesti ja soveltaa sitä työssään.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 3. Ammattietiikka, 6. Kestävä kehitys, 8. Viestintä- ja mediaosaaminen, 10. Teknologia ja tietotekniikka.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssi *Ympäristöekologia* (BI3) korvaa 1 opintoviikon laajuisen osan *Ympäristötiedon* opinnoista ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

TIETO- JA VIESTINTÄTEKNIikka, 4 ov

Tavoitteet

Opiskelija

Tieto- ja viestintätekniikka 1, 1 ov

- käyttää tekstiili- ja vaatetusalan ammattitehtävissä tarvittavia tietoteknisiä välineitä ja järjestelmiä tiedon hankintaan, käsitteilyyn, muokkaukseen, tallentamiseen ja esittämiseen
- toimii tekijänoikeus-, tietoturva- ja tietosuojaoheiden ja -määräysten mukaisesti
- käyttää tekstiili- ja vaatetusalan ammattitehtävissä tarvittavia verkkoviestintämenetelmiä ja -sovelluksia tiedon lähettämiseen ja jakamiseen

Tieto- ja viestintätekniikka 2, 1 ov

- käyttää käyttöjärjestelmäohjelmia sekä soveltaa työvälineohjelmia, kuten tekstinkäsittely-, taulukkolaskenta-, sähköposti-, esitysgrafiikka- ja kalenteriohjelmia tekstiili- ja vaatetusalan ammattitehtävissä tarvittavan tiedon tuottamiseen, muokkaamiseen ja esittämiseen

Tieto- ja viestintätekniikka 3, 1 ov

- ottaa käyttöön ja soveltaa uusia tietoteknisiä lisälaitteita, toimintoja ja ohjelmia (tarvittaessa käyttötuen avustuksella)
- käyttää työssään tehokkaita työskentelytapoja ja -menetelmiä, kuten kymmensormijärjestelmää ja eri hiirenkäyttötekniikoita
- käyttää työssään ergonomisesti oikeita työasentoja.

Tieto- ja viestintätekniikka 4, 1 ov

- käsittelee alalla käytettyjen sovellusohjelmistojen tuottamia tiedostoja ja hankkii ammattitehtävissä tarvittavaa tietoa erilaisien ammatillisten verkkohakupalveluiden ja -sovellusten avulla

Opetusmenetelmät

Luokkaopetus, harjoitukset ja itsenäinen opiskelu

Arviointi

Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö. Taulukossa esitetyt arvioinnin kohteet liittyvät useisiin opintojaksoihin. Kunkin opintojakson arvioinnissa käytetään niitä arviointikriteereitä, jotka liittyvät opintojakson tavoitteiden saavuttamiseen. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää säännöllistä osallistumista tuntityöskentelyyn ja tehtävien ja kokeiden suorittamista.

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit
---------------------------	---------------------------

	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Tiedonhankinta ja käsittely	hakee, tallentaa ja kopioi työtehtävissä tarvittavia tiedostoja sekä hakee työtehtävissä tarvittavaa tietoa verkkopalveluista	osaa tarkoituksenmukaisesti ja tehokkaasti käsitellä ammatissa tarvittavia tiedostoja sekä verkkohakupalveluita	ottaa huomioon tiedostojen käsittelyssä tekniset rajoitteet ja mahdollisuudet soveltaa tapaus- ja tilannekohtaisesti ammattialaan liittyviä verkkohakupalveluita ja käyttää niitä aktiivisesti sekä arvioi niiden tietojen luotettavuutta ja soveltuvuutta
Tiedonkäsittely ja muokkaus	käyttää työvälineohjelmia, kuten tekstinkäsittely-, taulukkolaskenta-, sähköposti-, esitysgrafiikka- ja kalenteriohjelmia, työtehtävien hoidossa	käyttää sujuvasti työvälineohjelmia ammatin liittyvän tiedon tuottamiseen ja muokkaamiseen	käyttää soveltaen työvälineohjelmia tiedon tuottamiseen ja muokkaamiseen ammattialan eri tilanteiden ja olosuhteiden vaatimalla tavalla
Tietojen lähettäminen ja jakaminen	käyttää verkkoviestintämenetelmiä työtehtävien hoidossa	käyttää sujuvasti eri verkkoviestintämenetelmiä ammatin liittyvän tiedon lähettämiseen ja jakamiseen	käyttää soveltaen verkkoviestintän mahdollisuuksia ammattialan eri tilanteiden ja tarpeiden mukaan sekä ottaa huomioon näiden käytössä vastuu- ja tietoturvanäkökulmat
Tekijänoikeuksien, tietoturvan, tietosuojan ja ergonomian noudattaminen	toimii tekijänoikeus-, tietoturva-, tietosuoja- ja ergonomiohjeiden ja säädösten mukaisesti.	käyttää työssään ergonomisesti suositeltavia toimintatapoja.	ennakoi ja ottaa huomioon tietosuoja- ja tietoturvariskit sekä kehittää työympäristöään ja toimintatapojaan tietoturva-, tietosuoja- ja ergonomiatavoitteiden pohjalta.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä- ja mediaosaaminen, 9. Matematiikka ja luonnontieteet, 10. Teknologia ja tietotekniikka.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole kursssia, joka korvaisi ammatillisen peruskoulutuksen *Tieto- ja viestintätekniikan* opinnot.

ETIIKKA, 4 ov

Tavoitteet

Opiskelija

Etiikka 1 1 ov

- pohtii arvojen, normien ja katsomusten merkitystä omassa elämässään, ihmisten välisissä suhteissa ja työssä
- perustelee valintojaan ja osaa arvioida niiden vaikutuksia ihmisarvon, oikeudenmukaisuuden ja kestävä kehityksen kannalta
- osoittaa toiminnassaan rehellisyyttä ja vastuullisuutta, kunnioittaa toisia ihmisiä sekä käyttäytyy työssään ja ihmissuhteissaan hyvien tapojen mukaisesti

Etiikka 2 1 ov

- pohtii omaan elämään, ihmissuhteisiin, yhteiskuntaan, ympäristöön ja työelämään liittyviä eettisiä kysymyksiä ja ongelmia
- osaa ratkaista sekä itsenäisesti että yhdessä toisten kanssa oman alansa työelämän arvo- ja normiristiriitoja eettisesti hyväksyttävällä tavalla

Etiikka 3 1 ov

- toimii eettisesti erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa

Etiikka 4 1 ov

- omaa valmiuksia osallistua oman alansa arvopohjan ja eettisten toimintaperiaatteiden kehittämiseen
- hankkii tietoa oman alansa ja muiden alojen ammattieettisestä tietoperustasta ja ymmärtää sekä käyttää sitä työnsä ammatillisena voimavarana
- havaitsee ja tunnistaa tekstiili- ja vaatetusalalla esiintyviä eettisiä ongelmatilanteita, käsittelee niitä ja esittää niistä perusteltuja näkemyksiä.

Opetusmenetelmät

Luokkaopetus, yksilö- ja ryhmätyöt, toiminnalliset menetelmät, itsenäinen opiskelu

Arviointi

Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö. Taulukossa esitetyt arvioinnin kohteet liittyvät useisiin opintojaksoihin. Kunkin opintojakson arvioinnissa käytetään niitä arviointikriteereitä, jotka liittyvät opintojakson tavoitteiden saavuttamiseen. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää säännöllistä osallistumista tuntityöskentelyyn ja tehtävien ja kokeiden suorittamista.

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		

Eettisten kysymysten pohdinta	keskustelee ohjattuna omaan elämäänsä ja ihmissuhteisiinsa liittyvistä arvoista sekä eettisistä ja katsomuksellisista kysymyksistä	keskustelee eettisistä, katso- muksellisista sekä omaan elämänsä ja ihmissuhteisiinsa liittyvistä kysymyksistä ja arvoista	pohtii arvojen, normien ja erilaisten katsomusten merkitystä omassa elämässään, ihmisten välisissä suhteissa, työelämässä ja yhteiskunnassa
Eettinen toiminta	toimii hyvien tapojen mukaisesti ja vastuullisesti työssään ja sen ongelmatilanteissa, mutta tarvitsee tukea ja ohjausta uusissa tilanteissa	toimii vastuullisesti ja eettisesti työnsä ja työelämän ristiriita- ja kriisitilanteissa	toimii itsenäisesti, vastuullisesti ja eettisesti työnsä ja työelämän erilaisissa ristiriita- ja kriisitilanteissa ja osaa perustella toimintansa
Tiedon hakeminen ja eettisen tietoperustan käyttäminen työssä	hakee ohjattuna tietoa oman alansa eettisistä kysymyksistä ja hyödyntää tietoperustaa tutuissa tilanteissa	hankkii tietoa oman alansa ja muiden alojen ammattieettisestä tietoperustasta ja hyödyntää sitä omassa elämässään ja työssään	hankkii aktiivisesti tietoa oman alan ja muiden alojen ammattieettisestä tietoperustasta ja hyödyntää siitä työnsä ammatillisena voimavarana perustelee valintojaan ja haluaa osallistua oman alansa arvo- pohjan ja eettisten periaatteiden kehittämiseen
Arvo- ja normiristiriitojen käsittely työssä	osaa ohjattuna havaita ammat- tinsa eettisiä ongelmatilanteita ja ratkaisee yhdessä yhteisönsä jäsenten kanssa työhönsä liittyviä arvo- ja normiristiriitoja eettisesti.	tunnistaa ammattinsa eettisiä ongelmatilanteita ja hakee niihin ratkaisua yhdessä muiden kanssa sekä arvioi ratkaisun vaikutuksia keskeisten osapuolten näkökulmista.	tunnistaa itsenäisesti työelämän ja oman alansa eettisiä ongelmatilanteita, osaa ratkaista niitä eettisesti ja arvioida niiden vaikutuksia ihmisarvon, oikeuden- mukaisuuden ja kestäväen kehityksen kannalta.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 3. Ammattietiikka, 6. Kestävä kehitys, 8. Viestintä- ja mediaosaaminen, 10. Teknologia ja tietotekniikka.

Osaamisen tunnustamisessa lukion kurssit *Johdatus filosofiseen ajatteluun (FI1)* ja *jokin seuraavista kokonaisuuksista a) Uskonnon luonne ja merkitys (UE1), Kirkko, Kulttuuri ja yhteiskunta (UE2) ja Ihmisen elämä ja etiikka (UE3), tai b) Ortodoksinen maailma (UO1), Uskonoppi ja etiikka (UO2) ja Raamattutieto (UO3) tai c) Hyvä elämä (ET1), Maailmankuva (ET2) ja Yksilö ja yhteisö (ET3)* korvaavat *Etiikan* opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

KULTTUURIEN TUNTEMUS, 4 OV

Tavoitteet

Opiskelija

Kulttuurien tuntemus 1, 1 ov

- toimii eri kulttuureista tulevien ihmisten kanssa
- osaa tervehtiä, vastaanottaa vieraita ja keskustella heidän kanssaan

Kulttuurien tuntemus 2, 1 ov

- osaa ottaa huomioon toiminnassaan sopivuuden rajat sekä miesten ja naisten erilaiset roolit, pukeutumiseen ja käyttäytymiseen liittyvät ohjeet ja myös kirjoittamattomat säännöt ja menettelytavat
- tunnistaa eri kulttuurien välisiä eroja työpaikkakäyttäytymisessä, -hierarkiassa ja työhön liittyvässä suhdetoiminnassa ja käyttäytyy asiallisesti tavallisissa työpaikalla esiin tulevissa tilanteissa, erityisesti asiakaspalvelussa

Kulttuurien tuntemus 3, 1 ov

- esittelee toisten kulttuurien edustajille maansa yleisiä kulttuuripiirteitä, kuten keskeistä historiaa, nähtävyyksiä, taiteita, urheilusaavutuksia ja viihdettä, sekä oman alansa taitoja, työtapoja ja innovaatioita
- pohtii eri maiden tulkintoja historiallisista tapahtumista ja suhteuttaa kotiseutunsa ja maansa merkittäviä tapahtumia ja aikakausia naapurimaiden ja maailman historiaan

Kulttuurien tuntemus 4, 1 ov

- vertailee maansa ja Euroopan keskeisiä kulttuurivirtauksia ja -vaikuttajia
- tunnistaa oman alansa erikoispiirteitä muissa maissa.

Opetusmenetelmät

Luokkaopetus, pari-ryhmätehtävät vierailut, itsenäinen opiskelu

Arviointi

Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö. Taulukossa esitetyt arvioinnin kohteet liittyvät useisiin opintojaksoihin. Kunkin opintojakson arvioinnissa käytetään niitä arviointikriteereitä, jotka liittyvät opintojakson tavoitteiden saavuttamiseen. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää säännöllistä osallistumista tuntityöskentelyyn ja tehtävien ja kokeiden suorittamista.

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		

Tavallisimpien kulttuuripiirteiden huomioon ottaminen	tunnistaa muiden kulttuurien yleisiä piirteitä	tunnistaa kulttuurisia eroja muiden toiminnassa	ottaa huomioon kohdatessaan ihmisiä heidän kulttuuritaustansa
Käyttäytyminen ja pukeutuminen eri tilanteissa sekä erilaisien ihmisten kohtaaminen	tunnistaa kulttuurisia eroja ihmisten päivittäisessä toiminnassa Suomessa ja muualla	toimii kulttuurieroista huolimatta yhdessä muiden kanssa	kohtaa myös ulkomaalaiset työtoverit, asiakkaat ja vieraat ilman kulttuurikonflikteja
Oman alan erikoispiirteiden huomioon ottaminen	tunnistaa oman alan palvelujen ja tuotteiden piirteitä eri maissa	vertailee oman kulttuurin piirteitä muiden vastaaviin	ottaa toiminnassaan huomioon eri kulttuureista olevat piirteet
Organisaatioympäristön ja tehtävän mukaan käyttäytyminen	tunnistaa keskeisiä asioita työstään	kertoo ulkomaalaisille vieraille keskeisiä asioita Suomesta ja työstään	kehittää omaa organisaatiotaan muilta saadun kokemusten pohjalta
Maahanmuuttajien ja muiden vähemmistökulttuurien keskeisen kulttuurihistorian ja nykytilanteen huomioon ottaminen	etsii tietoa maahanmuuttajien ja muiden vähemmistökulttuurien taustasta	ottaa työskennellessään huomioon muut etnisestä taustasta, kielestä, vammaisuudesta tai iästä riippumatta	ottaa suunnitellessaan työtä ja työskennellessään huomioon muut etnisestä taustasta, kielestä, vammaisuudesta tai iästä riippumatta
Kielitaidon ja kulttuurintuntemuksen hyödyntäminen	käyttää hankkimaansa kielitaitoa tutuissa tilanteissa.	käyttää hankkimaansa kielitaitoa toimiessaan kansainvälisissä vuorovaikutustilanteissa.	toimii kansainvälisissä yhteyksissä kielitaitoaan hyödyntäen.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 8. Viestintä- ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

Lukion opetus suunnitelman perusteissa ei ole kurssia, joka korvaisi ammatillisen peruskoulutuksen *Kulttuurien tuntemuksen* opinnot.

PSYKOLOGIA, 4 ov

Tavoitteet

Opiskelija

Psykologia 1, 1 ov

- havainnoi ja ymmärtää monipuolisesti ihmistä ja tämän toimintaan vaikuttavia tekijöitä
- tunnistaa, tiedostaa ja käsittelee psyykkisiä ilmiöitä psykologisen tiedon ja käsitteiden avulla
- soveltaa oppimisen psykologiaa omaan opiskeluunsa
- osaa havainnoida ja ajatella kriittisesti
- osaa havainnoida tunteiden vaikutusta vuorovaikutus- sekä erilaisissa ryhmätilanteissa

Psykologia 2, 1 ov

- havainnoi ja ymmärtää monipuolisesti ihmistä ja tämän toimintaan vaikuttavia tekijöitä
- tunnistaa, tiedostaa ja käsittelee psyykkisiä ilmiöitä psykologisen tiedon ja käsitteiden avulla

Psykologia 3, 1 ov

- soveltaa psykologista tietoa ammattialansa työhön
- osaa toimia psyykkistä hyvinvointiaan ja oman alan työtehtävistä suoriutumista edistävästi
- selviytyy työhönsä liittyvistä asiakaspalvelu- ja ryhmätyötilanteista.
- osaa havainnoida tunteiden vaikutusta vuorovaikutus- sekä erilaisissa ryhmätilanteissa

Psykologia 4, 1 ov

- selittää omaa ja muiden käyttäytymistä psykologisen ja sosiaalipsykologisen tiedon avulla
- osaa havainnoida ja ajatella kriittisesti
- osaa havainnoida tunteiden vaikutusta vuorovaikutus- sekä erilaisissa ryhmätilanteissa

Opetusmenetelmät

Luokkaopetus, harjoitus- ja oppimistehtävät, toiminnalliset oppimismenetelmät, itsenäinen opiskelu

Arviointi

Taulukkoon on koottu arviointikriteerit kolmelle eri osaamisen tasolle sekä arvioinnin kohteet. Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö.

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Psykologian käsitteiden tuntemus ja ihmisen toiminnan selittäminen ja ymmärtäminen	tuntee psykologian keskeisiä käsitteitä ja ymmärtää niiden yhteyden ihmisen toimintaan	käyttää psykologista tietoa ihmisten toiminnan selittämisessä tavallisissa arki- ja työelämän tilanteissa	pystyy soveltamaan kognitiivisen psykologian ja persoonallisuuspsykologian tietoa tavallisiin työelämän tilanteisiin ja selittämään niiden avulla sekä omaa että muiden ihmisten toimintaa
Ihmisen psyykkisen kehityksen tunteminen	tuntee yksilön psyykkisen kehityksen perustana olevia psykologisia, biologisia ja sosiaalisia tekijöitä	ymmärtää psyykkisen kehityksen perustana olevien tekijöiden välisiä yhteyksiä eri elämänvaiheissa ja eri-ikäisinä	ymmärtää yksilön psyykkisen kehityksen mahdollisia ongelmia ja ymmärtää, että kehitykseen voidaan vaikuttaa
Oppiminen ja itsetuntemus	tuntee oppimistapahtumaan vaikuttavia keskeisiä tekijöitä	arvioi ohjattuna omaa oppimistaan tukeutuen psykologiseen	ymmärtää oppimista psykologisen tiedon perusteella ja sovel-

		tietoon	taa sitä omaan opiskeluunsa
Motivaation, tunteiden ja sitoutumisen vaikutuksen ymmärtäminen sekä omiin ja toisten työsuorituksiin	ottaa huomioon motivaation, tunteiden ja sitoutumisen merkityksen omaan suoriutumiseensa	toimii erilaisten ihmisten kanssa työ- ja opiskeluyhteisössään ja ymmärtää motivaation ja sitoutumisen vaikutuksen työsuorituksiin ymmärtää työhön sitoutumisen ja ryhmään samastumisen vaikutuksia työsuorituksiin ja työssä viihtymiseen	soveltaa psykologian perustietoa ihmisen ajattelusta, havainnoimisesta, persoonallisuuden piirteistä, tunteista ja muista käyttäytymistä säätelevistä mekanismeista käyttää psykologian tietoa itse-tuntemuksensa ja minäkuvansa parantamiseen tiedostaa omia ja toisten tunteita sekä hallitsee työelämässä tunteitaan ja asenteitaan tilanteen vaatimalla tavalla
Psyykkisen työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen	edistää ohjatusti psyykkistä työ- ja toimintakykyään.	tietää psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämisen keinoja ja vaikuttaa työyhteisön hyvinvointiin myönteisellä tavalla ymmärtää mielenterveyden määrittelyn moniulotteisuuden	tiedostaa omaan jaksamiseen ja stressinhallintaan vaikuttavia psyykkisiä tekijöitä sekä osaa vaikuttaa niihin jaksamistaan edistävasti osaa tarvittaessa hakea apua omiin tai lähipiirinsä mielenterveysongelmiin
Toimiminen työpaikan ihmishuone- ja vuorovaikutustilanteissa	soveltaa psykologian keskeistä tietoa toimiessaan työpaikan tavanomaisissa asiakaspalvelu- ja vuorovaikutustilanteissa	tietää sosiaalisen vuorovaikutuksen ja kulttuurin merkityksen ihmisen psyykkisessä toiminnassa sekä tunnistaa erilaisia johtamistapoja ja niiden vaikutusta työkuultuuriin	toimii työpaikan eri rooleissa yhteistyökykyisesti sekä ymmärtää johtajuuden merkityksen
Sosiaalipsykologisen tiedon yhteiskunnallisuuden tunteminen	tuntee sosiaalipsykologian keskeisiä käsitteitä.	ymmärtää roolien, normien ja ryhmädynamiikan vaikutuksen yhteiskunnan eri ryhmissä.	ymmärtää sosiaalipsykologisen tiedon avulla erilaisista yhteiskunnallisista oloista ja kulttuuri-taustoista lähtöisin olevien ihmisten toimintaa.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 3. Terveys, turvallisuus ja toimintakyky.

Osaamisen tunnistamisessa lukion kurssi *Psyykinen toiminta, oppiminen ja vuorovaikutus* (PS1) korvaa yhden opintoviikon laajuuden osan psykologian opinnoista. Jos opiskelija on suorittanut edellisen lisäksi *Ihmisen psyykinen kehitys* (PS2), *Motivaatio, tunteet ja älykäs toiminta* (PS4) ja *Persoonallisuus ja mielenterveys* (PS5), ne korvaavat psykologian opinnot ammattitaitoa täydentävissä tutkinnon osissa (yhteiset opinnot).

YRITYSTOIMINTA, 4 ov

Tavoitteet

Opiskelija

Yritystoiminta 1, 1 ov

- kehittää liikeideaa tai tuotteistaa omaa osaamistaan yritystoiminnaksi

Yritystoiminta 2, 1 ov

- arvioi kehittämistarvetta toimintaympäristön muutosten, asiakkaiden tarpeiden, kilpailun, työympäristön ja oman osaamisen perusteella

Yritystoiminta 3, 2 ov

- noudattaa yritystoiminnassaan tuloksellisen toiminnan periaatteita sekä ottaa huomioon toiminnan kustannusrakenteen ja oman työpanoksen vaikutuksen toiminnan tuloksellisuuteen.

Opetusmenetelmät

Luokkaopetus, opintokäynnit, harjoitukset, itsenäinen opiskelu

Arviointi

Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö. Taulukossa esitetyt arvioinnin kohteet liittyvät useisiin opintojaksoihin. Kunkin opintojakson arvioinnissa käytetään niitä arviointikriteereitä, jotka liittyvät opintojakson tavoitteiden saavuttamiseen. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää säännöllistä osallistumista tuntityöskentelyyn ja tehtävien ja kokeiden suorittamista.

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1	Hyvä H2	Kiitettävä K3
	Opiskelija		
Liikeidean kehittäminen tai oman osaamisen tuotteistaminen	kehittää opastettuna ryhmän jäsenenä liikeidean tai tuotteistaa omaa osaamistaan	kehittää ryhmän jäsenenä liikeidean tai tuotteistaa omaa osaamistaan	kehittää oma-aloitteisesti liikeidean tai tuotteistaa omaa osaamistaan hyödyntäen työyht-

	<p>selvittää opastettuna yritystoimintaansa liittyviä toimintatapoja, keskeisiä palveluja tai tuotteita</p> <p>hakee ohjattuna tietoa tuotteiden ja palveluiden kehittämisen tarpeesta esimerkiksi toimintaympäristön muutosten, asiakkaiden tarpeiden, kilpailun tai yrityksen osaamisen perusteella</p> <p>kartoittaa ohjattuna ratkaisuvaihtoehtoja</p> <p>vertailee ohjattuna erilaisia vaihtoehtoja</p>	<p>selvittää yhteistyössä yritystoimintaansa liittyviä toiminta- tai liikeideoita sekä keskeisiä palveluja ja tuotteita</p> <p>hakee yhteistyössä tietoa tuotteiden ja palveluiden kehittämisen tarpeesta esimerkiksi toimintaympäristön muutosten, asiakkaiden tarpeiden, kilpailun tai yrityksen osaamisen perusteella</p> <p>kartoittaa erilaisia ratkaisumahdollisuuksia</p> <p>vertailee vaihtoehtoja ja asettaa työnsä kestävän kehityksen huomioivia laatu- ja kustannustavoitteita</p> <p>esittelee vaihtoehdot esimerkiksi asiantuntijalle, työnjohdolle tai asiakkaalle</p>	<p>teisön asiantuntemusta</p> <p>selvittää yritystoimintaan liittyviä eri yritysten tai organisaatioiden toiminta- tai liikeideoita sekä keskeisiä palveluja ja tuotteita</p> <p>hakee itsenäisesti tietoa tuotteiden ja palveluiden kehittämisen tarpeesta esimerkiksi toimintaympäristön muutosten, asiakkaiden tarpeiden, kilpailun tai yrityksen osaamisen perusteella</p> <p>kartoittaa oma-aloitteisesti erilaisia ratkaisumahdollisuuksia</p> <p>vertailee vaihtoehtoja ja asettaa työnsä kestävän kehityksen huomioivia laatu- ja kustannustavoitteita</p> <p>esittelee ja neuvottelee esimerkiksi asiantuntijan, työnjohdon tai asiakkaan kanssa parhaaksi katsomistaan vaihtoehdoista</p>
Yritystoiminnan suunnittelu	<p>valitsee ohjattuna toteutettavan vaihtoehdon ja laatii sille toimintasuunnitelman, joka sisältää keskeiset tiedot toteutuksesta</p> <p>keskustelee suunnitelmasta ja tekee sovitut muutokset</p>	<p>valitsee yhteistyössä vaihtoehdon ja laatii sille toimintasuunnitelman, joka sisältää keskeiset tiedot toteutuksesta</p> <p>esittelee suunnitelman ja muuttaa sitä palautteen perusteella</p>	<p>valitsee tai sopii toteuttamiskelpoisesta vaihtoehdosta ja laatii sille toimintasuunnitelman, joka sisältää keskeiset tiedot toteutuksesta</p> <p>esittelee suunnitelman ja kehittää sitä palautteen perusteella</p>
Kehittämishankkeen tai yritystoiminnan toteuttaminen	<p>toteuttaa ohjattuna tekemänsä toimintasuunnitelman</p> <p>käyttää opastettuna tavanomaisia toimintasuunnitelman edellyttämiä työmenetelmiä, välineitä ja materiaaleja hyödyntäen tietotekniikkaa</p> <p>toimii opastettuna toiminnan eri vaiheissa asiantuntijatahon kanssa</p> <p>toimii yrityksessä noudattaen työturvallisuusohjeita ja sovitun ja kestävän kehityksen periaatteita</p>	<p>toteuttaa tekemänsä toimintasuunnitelman</p> <p>käyttää tavanomaisia toimintasuunnitelman edellyttämiä työmenetelmiä, välineitä ja materiaaleja hyödyntäen tietotekniikkaa</p> <p>toimii toiminnan eri vaiheissa asiantuntijatahon kanssa</p> <p>toimii yrityksessä noudattaen työturvallisuusohjeita ja sovitun ja kestävän kehityksen periaatteita</p>	<p>toteuttaa oma-aloitteisesti tekemänsä toimintasuunnitelman</p> <p>käyttää toimintasuunnitelman edellyttämiä työmenetelmiä, välineitä ja materiaaleja vuorovaikutuksessa työyhteisönsä kanssa hyödyntäen tietotekniikkaa</p> <p>hyödyntää toiminnan eri vaiheissa asiantuntijaverkostoja</p> <p>toimii yrityksessä noudattaen työturvallisuusohjeita ja erityisesti laatu- ja kestävän kehityksen periaatteita</p>
Oman toiminnan, hankkeen tai yritystoiminnan toteuttamisen arviointi	<p>arvioi opastettuna toimintaansa ja yritystoiminnan etenemistä</p> <p>tekee sovitut muutokset</p>	<p>arvioi toimintaansa ja yritystoiminnan etenemistä</p> <p>sopii mahdollisista muutoksista</p>	<p>arvioi toimintaansa ja yritystoimintansa etenemistä suhteessa asetettuihin tavoitteisiin</p> <p>tekee perusteltuja muutos- tai parannusehdotuksia ja sopii niiden toteuttamisesta</p>
Kehittämishankkeen tai yritystoiminnan esittely	<p>esittelee opastettuna toteutusvaiheen ja sen tulokset</p>	<p>esittelee toteutusvaiheen ja sen tulokset</p>	<p>esittelee koko kehittämishankkeensa tai yritystoimintansa ja sen tulokset hankkeen luonteeseen soveltuvalla tavalla</p>
Tuloksellinen ja kokonaistaloudellinen toiminta	<p>toimii opastettuna työssään tai yritystoiminnassaan noudattaen tuloksellista toimintaa</p> <p>laskee opastettuna oman työpanoksen osuuden kustannuksista.</p>	<p>toimii työssään tai yritystoiminnassaan noudattaen tuloksellista toimintaa</p> <p>laskee toiminnan kustannukset ja oman työpanoksen osuuden niistä.</p>	<p>toimii työssään, työympäristössään tai yritystoiminnassaan noudattaen tuloksellista toimintaa</p> <p>toimii kustannustehokkaasti aika- ja muut käytettävissä olevat resurssit huomioiden sekä laskee toiminnan kustannukset ja oman työpanoksen osuuden niistä.</p>

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 5. Aloitekyky ja yrittäjäyys, 6. Kestävä kehitys, 10. Teknologia ja tietotekniikka.

Lukion opetussuunnitelman perusteissa ei ole kurssia, joka korvaisi ammatillisessa peruskoulutuksessa *Yritystoiminnan* opinnot.

ÄIDINKIELI 5, KIRJALLISTEN TEHTÄVIEN OHJAUS 1 ov

Tavoitteet

Opiskelija osaa

osaa hankkia tietoa ja käsitellä lähdemateriaali

osaa kirjoittaa omaan opintoalaansa liittyvää liittyvää tekstiä käyttäen ammattikirjallisuutta ja muita lähteitä

- tuntee eri tekstilajeja ja osaa valita tarkoituksen mukaisen ilmaisutavan
- pystyy itsenäiseen kirjoitustyöhön
- kirjallisen raportin kirjoittaminen
- osaa arvioida mediatekstiä
- laatii kirjoitussuunnitelman
- kirjoittaa oppinnäytteen kirjallisen raportin

Opetusmenetelmät

Kirjallisia harjoituksia, tekstintuottamisen ja kielenhuollon ohjaus, itsenäinen opiskelu.

Arviointi

Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää säännöllistä osallistumista tuntityöskentelyyn ja tehtävien ja kokeiden suorittamista.

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1 Opiskelija	Hyvä H2 Opiskelija	Kiitettävä K3 Opiskelija
Tiedonhankinta	hakee ohjatusti ammattialansa kannalta keskeistä tietoa selkeistä teksteistä	hankkii ammattialaansa liittyvää tietoa erilaisista lähteistä ja käyttää luotettavia tekstejä	hakee tietoa erilaisista lähteistä ja vaikeaselkoisistakin teksteistä sekä arvioi niiden luotettavuutta
Kirjallinen viestintä	kirjoittaa ohjatusti ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä	kirjoittaa ammattitaidon kannalta keskeisiä tekstejä	kirjoittaa tavoitteellisesti ja työstää tekstejään oman arvion ja palautteen pohjalta
	tuntee oikeinkirjoituksen perusasioita	käyttää sujuvaa lause- ja virkerakennetta ja jaksottaa tekstiä	hallitsee kielenkäytön perusnormit sekä hioo tuottamiensa tekstien kieli- ja ulkoasua
	laatii ohjatusti ja mallin mukaan asiakirjat	laatii asianmukaiset asiakirjat	laatii asianmukaisia asiakirjoja ja osaa soveltaa asiakirjamalleja
	käyttää mallin mukaan tekstilajiin kuuluvia vaatimuksia	käyttää tekstilajiin kuuluvia vaatimuksia ja muutakin tekstilajitietämystään	soveltaa tekstilajin vaatimuksia omissa teksteissään
Mediaosaaminen	tuntee ammattialansa keskeiset mediat	käyttää keskeisiä viestintävälineitä ja osaa arvioida mediatekstejä	hyödyntää monipuolisesti viestintävälineitä ja arvioi kriittisesti mediatekstejä
	noudattaa ohjatusti tekijänoikeuksia	tuntee tekijänoikeudet oikeutena ja velvoitteena, noudattaa tekijänoikeuksia mm. Ilmoittamalla lähteensä	osaa viitata käyttämiinsä lähteisiin ja tarvittaessa pyytää niihin käyttöluvan

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus- ja yhteistyö, 7. Estetiikka, 8. Viestintä- ja mediaosaaminen, 10. Teknologia ja tietotekniikka

TOINEN KOTIMAINEN KIELI, RUOTSI 2, 1 OV

Tavoitteet

Opiskelija

- selviytyy alansa rutiinimaisista työtehtävistä ja arkipäivän tilanteista toisella kotimaisella kielellä
- ymmärtää molempien kansalliskielten ja kulttuurin merkityksen monikulttuurisessa Suomessa
- tavoitteena on vahvistaa edelleen opiskelijan suullista ja kirjallista peruskielitaitoa, jotta hän saa hyvät valmiudet selviytyä ruotsin kielellä työelämässä ja jatko-opinnoissa. Syventää opiskelijan kielen rakenteiden tuntemusta ja laajentaa sanavarastoa

- harjoitella tavallisimpia arki- ja työelämän puhetilanteita niin että hän saa valmiuksia toimia pohjoismaisissa työyhteisöissä.
- opiskelijan olisi pystyttävä myös hankkimaan lisätietoa omasta alastaan lukemalla ammattikirjallisuutta sanakirjaa ja uusinta teknologiaa apuna käyttäen

Opetusmenetelmät

Suullisia ja kirjallisia harjoituksia, paritehtäviä, harjoituksia kielistudiossa ja tietokoneella ja itsenäinen opiskelu.

Arviointi

Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää säännöllistä osallistumista tuntityöskentelyyn ja tehtävien ja kokeiden suorittamista hyväksytysti.

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1 Opiskelija	Hyvä H2 Opiskelija	Kiitettävä K3 Opiskelija
Tiedon hankinta	tuntee sanakirjojen ja muiden tietolähteiden käytön periaatteet	käyttää sanakirjoja ja jonkin verran myös muita, kuten esimerkiksi sähköisiä, tietolähteitä	käyttää sanakirjoja, myös sähköisiä, ja muuta lähdeaineistoa hankkiakseen lisätietoa omaa alaa käsittelevistä vieraskielisistä yksinkertaisista ohjeistuksista
Tekstien ymmärtäminen Kirjallinen viestintä	ymmärtää apuvälineitä käyttäen lyhyiden ja yksinkertaisten omaan työhön ja työturvallisuuden liittyvien kirjallisten viestien sisällön	kirjoittaa mallin mukaan lyhyitä työhön liittyviä tekstejä kuten työ- ja turvallisuusohjeet	kirjoittaa lyhyitä työhön liittyviä muistiinpanoja, ohjeita tai tilauslistoja
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	kertoo muutamalla sanalla itsestään tai tutuista asioista omassa työssään	selviytyy rutiinomaisista päivittäiseen elämään liittyvistä puhetilanteista, jos puhekuppani puhuu hitaasti ja käyttää yksinkertaista, keskeistä sanastoa	toimii tavanomaisimmissa viestintätilanteissa sekä kasvotusten että puhelimesta ja tarvittaessa pyytää tarkennusta tai selvennystä
Kielen ja kulttuurin merkitys	on tietoinen ruotsin kielen ja kulttuurin merkityksestä	ymmärtää ruotsin kielen ja kulttuurin merkityksen kohdantesaan pohjoismaalaisia	ymmärtää ruotsin kielen ja kulttuurin aseman monikulttuurisessa Suomessa

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus- ja yhteistyö, 8. Viestintä- ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

VIERAS KIELI, ENGLANTI 3, 1 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- viestii ja toimii vuorovaikutustilanteissa siten, että hän kykenee harjoittamaan ammattiaan, osallistumaan työelämään, toimimaan aktiivisena kansalaisena ja hakeutumaan jatko-opintoihin
- hallitsee alalla tarvittavan kielitaidon
- osaa toimia monikulttuurisessa ja monikielisessä ympäristössä.

Opetusmenetelmät

Suullisia ja kirjallisia harjoituksia, paritehtäviä, harjoituksia kielistudiossa ja tietokoneella ja itsenäinen opiskelu.

Arviointi

Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää säännöllistä osallistumista tuntityöskentelyyn ja tehtävien ja kokeiden suorittamista hyväksytysti.

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1 Opiskelija	Hyvä H2 Opiskelija	Kiitettävä K3 Opiskelija
Tiedonhankinta	hakee tietoa työhönsä liittyvistä materiaaleista ja ohjeista ohjattuna ja sanakirjoja käyttäen	hakee omaa alaa koskevaa tietoa sanakirjoja ja jonkin verran myös muita, kuten esimerkiksi sähköisiä, tietolähteitä käyttäen	hakee monipuolisesti omaa alaa koskevaa tietoa, soveltaa tietojaan ja taitojaan sekä perustelee ratkaisunsa
Tekstien ymmärtäminen sekä kirjallinen viestintä	ymmärtää lyhyitä ja yksinkertaisia oman alansa työhön liittyviä kirjallisia viestejä	ymmärtää työhönsä ja alansa tuotteisiin ja prosesseihin liittyviä kirjallisia ohjeita apuvälineitä käyttäen ja tekee tarkentavia kysymyksiä sekä osaa toimia niiden mukaan	ymmärtää työhönsä ja alansa tuotteisiin ja prosesseihin liittyviä kirjallisia ohjeita sekä työstä annettua palautetta
	kirjoittaa ohjattuna mallin mu-	kirjoittaa mallin mukaan työhön-	kirjoittaa tavanomaisia henkilö-

	kaan työhönsä liittyviä yksinkertaisia ja lyhyitä tekstejä	sä liittyviä yksinkertaisia ja lyhyitä tekstejä	kohtaisia viestejä ja lyhyitä tekstejä sekä täyttää yksinkertaisia työhönsä liittyviä asiakirjoja
	ymmärtää lyhyitä ja yksinkertaisia oman alansa työhön liittyviä suullisia viestejä ja osaa toimia niiden mukaan	ymmärtää tavanomaisimpia työhönsä ja alansa tuotteisiin ja prosesseihin liittyviä suullisia ohjeita ja osaa toimia niiden mukaan	ymmärtää keskeiset ajatukset tavanomaisesta normaalitempoisesta puheesta ja toimii niiden mukaan
Vuorovaikutus ja työelämän kielenkäyttötilanteissa toimiminen	kertoo lyhyesti itsestään ja alansa työtehtävistä vastaamalla hänelle esitettyihin kysymyksiin ennakoitavissa olevissa ja tutuissa työtilanteissa	kertoo itsestään ja työtehtävistään siten, että tulee ymmärretyksi ja osallistuu keskusteluun, mikäli keskustelukumppani puhuu hitaasti ja käyttää yksinkertaisia rakenteita	kertoo tutuissa tilanteissa työpaikastaan ja työstään ja siihen liittyvistä normeista ja tavoista sekä tarvittaessa ottaa selvää muiden maiden vastaavista asioista
Kielen ja kulttuurin tuntemus	on tietoinen opiskelemaansa kielen ja sen edustaman kulttuurin merkityksestä	ymmärtää opiskelemaansa kielen ja sen edustaman kulttuurin merkityksen	hankkii kysymällä työhönsä liittyviä lisäohjeita soveltaa vieraan kielen ja kulttuurin tietoaan ja taitojaan

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus- ja yhteistyö, 8. Viestintä- ja mediaosaaminen, 11. Aktiivinen kansalaisuus ja eri kulttuurit.

TERVEYSTIETO 2, 1 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- osaa vaikuttaa terveyskäyttäytymiseensä vapaa-aikana ja työympäristössä

Opetusmenetelmät

Luokkaopetus, pari- ja ryhmätehtävät ja harjoitukset, itsenäinen opiskelu

Arviointi

Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää säännöllistä osallistumista tuntityöskentelyyn ja tehtävien ja kokeiden suorittamista hyväksytysti.

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1 Opiskelija	Hyvä H2 Opiskelija	Kiitettävä K3 Opiskelija
Fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitäminen ja edistäminen	ottaa ohjattuna huomioon tavallisimpia terveyttä edistäviä elintapoja ja tottumuksia (kuten liikunta, ravinto, lepo, uni, virkistys, mielenterveys, ihmisuhteet, seksuaaliterveys) ja on halukas edistämään omaa terveyttään ja jaksamistaan	ottaa huomioon terveyttä ja hyvinvointia edistävät elämäntavat ja tottumukset, osallistuu niitä ja omaa jaksamistaan edistävään toimintaan	toimii terveyttä, hyvinvointia ja omaa jaksamistaan edistävällä tavalla, ehkäisee terveyttä kuluttavia tekijöitä ja perustelee toimintansa elintapojen ja terveyden välisellä tutkitulla tiedolla ja kokemuksella

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 1. Oppiminen ja ongelmanratkaisu, 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 3. Ammattietiikka, 4. Terveys, turvallisuus ja toimintakyky, 6. Kestävä kehitys, 8. Viestintä- ja mediaosaaminen, 10. Teknologia ja tietotekniikka.

LIIKUNTA, 1-4 ov

Tavoitteet

Opiskelija

Liikunta 2, 1 ov

- edistää liikunnan avulla terveellistä ja aktiivista elämäntapaa ymmärtäen liikunnan merkityksen toiminta- ja työkyvyllä
- tutustuu monipuolisesti terveyttä, psyykkistä vireystilaa ja jaksamista edistävään liikuntaan
- pitää yllä fyysistä toimintakykyään liikunnan avulla
- liikkuu ja toimii vastuullisesti sekä itsenäisesti että ryhmässä
- edistää toiminnallaan ryhmän toimintaa ja turvallisuutta.

Liikunta 3, terveysliikunta 1 ov

- osaa hyödyntää asuin- ja työpaikan terveysliikuntatarjontaa oman hyvinvoinnin sekä toiminta- ja työkykyisyyden edistäjänä sekä opiskelun että työnteon aikana

Liikunta 4, talviliikunta 1 ov

- oppii lajitaitoja, kokee ulkoliikunnan mielekkäänä ja saa fyysistä rasiitusta.

- oppii käyttämään lähiympäristön liikuntamahdollisuuksia hyväkseen sekä löytää oman tavan harrastaa talvilajeja.
- Liikunta 5, joukkue- ja mailapelit 1 ov*
- opiskelija kokee yhdessä pelaamisen iloa, nauttii taidoista ja fyysisestä ponnistelusta sekä sisäistää reilun pelin periaatteet

Opetusmenetelmät

Yksilölliset- ja ryhmäliikuntalajit.

Arviointi

Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää säännöllistä osallistumista tuntityöskentelyyn ja tehtävien ja kokeiden suorittamista.

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1 Opiskelija	Hyvä H2 Opiskelija	Kiitettävä K3 Opiskelija
Fyysisen toimintakyvyn tukeminen ja vahvistaminen	käyttää liikunnan harrastamiseen tarvittavia perustaitoja	käyttää liikunnan harrastamiseen tarvittavia perustaitoja monipuolisesti	käyttää liikunnan harrastamiseen tarvittavia perustaitoja ja liikunnan lajitaitoja monipuolisesti
Fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin ylläpitäminen ja edistäminen liikunnan avulla	pitää ohjattuna yllä fyysistä toimintakykyään	pitää yllä fyysistä toimintakykyään	seuraa, arvioi ja pitää yllä fyysistä toimintakykyään
Vuorovaikutus ja yhteistyö	ymmärtää ohjattuna liikunnan merkityksen fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnille	ymmärtää liikunnan merkityksen omalle fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnilleen	ymmärtää liikunnan merkityksen fyysiselle, psyykkiselle ja sosiaaliselle hyvinvoinnilleen
Terveysturvallisuuden sekä toimintakyvyn huomioon ottaminen	osallistuu liikuntatilanteisiin annettujen ohjeiden mukaan sekä noudattaa reilun pelin periaatteita	osallistuu liikuntatilanteisiin aktiivisesti reilun pelin periaatteita noudattaen	osallistuu liikuntatilanteisiin aktiivisesti edistäen reilun pelin periaatteita
	noudattaa yleensä turvallisuutta liikunnassa.	toimii liikuntatilanteissa turvallisesti sekä itsenäisesti että ryhmässä.	edistää toiminnallaan ryhmän turvallisuutta.

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 2. Vuorovaikutus ja yhteistyö, 4. Terveys, turvallisuus sekä toimintakyky.

TAIDE JA KULTTUURI 2, 1 ov

Tavoitteet

Opiskelija

- ilmaisee ajatuksia, kokemuksia ja tunteita esimerkiksi musiikin, tanssin, teatterin, kirjallisuuden tai kuvataiteen keinoin ja arvostaa muiden ilmaisua ja näkemyksiä

Opetusmenetelmät

Toiminnalliset ja luovat menetelmät ja itsenäinen opiskelu

Arviointi

Ammatillisessa peruskoulutuksessa arvioinnin kohteet ovat samalla tutkinnon osan keskeinen sisältö. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää säännöllistä osallistumista tuntityöskentelyyn ja tehtävien ja kokeiden suorittamista.

Arvioinnin kohteet	Arviointikriteerit		
	Tyydyttävä T1 Opiskelija	Hyvä H2 Opiskelija	Kiitettävä K3 Opiskelija
Tuotoksen tekeminen	suunnittelee ja toteuttaa ohjattuna sopivimmalla tavalla jonkin ajatuksiaan, kokemuksiaan ja tunteitaan ilmaisevan tuotteen, teoksen tai esityksen	suunnittelee ja toteuttaa sopivimmalla tavalla jonkin ajatuksiaan, kokemuksiaan ja tunteitaan ilmaisevan tuotteen, teoksen tai esityksen	suunnittelee ja toteuttaa itselleen sopivimmalla tavalla jonkin ajatuksiaan, kokemuksiaan ja tunteitaan soveltavan ja ilmaisevan tuotteen, teoksen tai esityksen

Elinikäisen oppimisen avaintaidot: 2. Vuorovaikutus- ja yhteistyö, 6. Kestävä kehitys, 7. Estetiikka.

VAPAASTI VALITTAVAT TUTKINNON OSAT, 10 ov AMMATILISESSA PERUSKOULUTUKSESSA

Opiskelijan tulee sisällyttää tutkintoonsa 10 opintoviikkoa vapaasti valittavia tutkinnon osia, joiden tavoitteet ja arviointi tulee myös sisällyttää opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan.

Vapaasti valittavat tutkinnon osat voivat olla oman koulutusalan tai muiden alojen ammatillisia tai ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia (yhteisiä opintoja), lukio-opintoja tai ylioppilastutkinnon suorittamiseen tai jatko-opintoihin valmentavia opintoja, työökemusta tai ohjattuja harrastuksia, jotka tukevat koulutuksen yleisiä ja ammatillisia tavoitteita sekä opiskelijan persoonallisuuden kasvua.

Vapaasti valittavista opinnoista on erillinen suunnitelma

KAAVIO TUTKINNON MUODOSTUMINEN

TEKSTIILI- JA VAATETUSALAN PERUSTUTKINNON MUODOSTUMINEN

